

7-9
1970 АЗƏРБАЙҶАН

МӘНВ ОЛМУШ КҮНДӘЛИКЛӘР

ИШТИРАК ЕДИРЛӘР:

Көвһәр ханым — һәким, 42 яшында.
Фәридә — онун гызы, 22 яшында.
Гәнимәт — кәич мүнәндис, 22 яшында.
Савалан — рәссам, 22 яшында.
Анжел — 22 яшында.
Әдаләт — 38 яшында.
Скелетә бәизәр киши.
Тип.

БИРИНЧИ ПӘРДӘ

Доктор Көвһәр ханымын еви. Беч дә зәнкин олмаҗан садә, тәмиз бир отаг. Фәрәһ вә севинч ифа еләҗән бир мусиги. Фәридә бу мусигини аһәнкинә уҗун бир хошбәхтлик ичиндә кәлиб зәнк еләҗир. Ишыг еҗни заманда телефон хәттинин о бири учунда стол архасында отурмуш Әдаләтин үзәринә дүшүр.

Әдаләт (дәстәҗи көтүрәрәк). Ешидирәм.

Фәридә (зарафатҗана, сәсини дәҗишир). Бағышлаҗын, јолдаш рәнси олар?

Әдаләт (сәси таныҗыр, лакин зарафатла). Кимдир сорушан?

Фәридә. Бир гәшәнк гыз!

Әдаләт. Гәшәнк гызын рәислә нә иши вар?

Фәридә. Иши олмасадҗи зәнк еләмәзди.

Әдаләт. Бәли, Фәридә ханым!.. Рәис сизи мәмнуниҗәтлә динләҗир.

Фәридә (гәһгәһә илә күләрәк). Јамаң шеҗсән, нә гәдәр сәсини дәҗишдим, јенә дә таныдым.

Әдаләт (күлүмсәҗәрәк). Көрүрсән ки... Нә әчаб зәнк еләмисән?

Фәридә. Чох сағ ол! Еләмәҗим?

Әдаләт. Бајағ еләмишднн, она көрә деҗирәм.

Фәридә. Нә олсун, бајағ еләмишдим, инди дә еләҗирәм. (Назла-нарағ.) Сәнсиз дарыхирам.

Әдаләт, Тәһәффүсдә кәләчәям.
Фәридә, Доғрудан?
Әдаләт, Доғрудан.
Фәридә, Урра! Ишин чохдур?
Әдаләт, Чохдур.
Фәридә, Кәлим, көмәк еләйим?
Әдаләт (ејни зарәфәтлә). Кәл.
Фәридә, Бах, кәләрәм һа...
Әдаләт, Кәләјирәм.
Фәридә (бәркәдән күдүр, сонра нә үчүнсә пычылыты илә). Өпүрәм

сәни.

Әдаләт, Мән дә...
Фәридә, Чох-чох?
Әдаләт, Чох-чох!
Фәридә, Ишлә! (Дәстәји асыр.)

Әдаләтнн үзәринә дүшөн ишыг сонүр. Фәридә күндәлијини чыкарып, ејни һәҗәчәлә язмаға башлајыр вә яздыгча биз онун даһилә сәсини ешидирик.

Фәридәнин даһилә сәси. Мән хошбәхтәм... Бир ај бундан эәвәл политехники битирдим. Индисә истәдјим оглана әрә кәдирәм. Сабаһ јох, бирисн күн бизим тоғумзудур. Нишанлым кәзәлдир, јүксәк вәзифә сәнибидир. Нөчүб огландыр. Аһ... мән бу хошбәхтлији кәзәлдирдим. Мән анямн јарымчыг гәлмиш сәәдәтини тамамламаг истәјирдим... О, әмрүнүн ијирми чаған—әзиз илнин мәһә һәср едиб... Мән сәһә раст кәдјим үчүн әз тәләјимә тәшәккүр едирәм, Әдаләт! Сән мәним һимәјәдарым, достум, јолдашым, сәвкилым олачәксән! Биз сәниңлә кәләчәк илләри үрәклә, чәсарәтлә гершиллајачабыг.

Көвһәр ханым кәлир.

Фәридә, Ана, дејсән, јаман јорулмасан?
Көвһәр ханым, Јаман. Бу күн дүз он беш сәә кетмишәм.
Фәридә, Сәниң дә сәһән о гәдәр бәјүкдүр ки...
Көвһәр ханым, Бәјүкүлүңүн ејни јохдур... Таки хәстәлик олмасын. (Редикүлдән кәгнәзә бүкүлү парча чыкарып гызына верјр.) Сәниң үчүн сәјдән пардәлик алмишәм.
Фәридә, Нечә пәнчәрә үчүндүр?
Көвһәр ханым, Сәккиз.
Фәридә, Дәјән көрүм чатар? (Кәзәрини јумараг хәјәлән сәјүр.) Ики... үч... беш... алты... ики дә кабинет, һәмисына чатыр. Сән һеч Әдаләтнн сәһә кетмәмсән, пәнчәрәләрнн сәјыни һардан билирсән?
Көвһәр ханым, Күчәдән сәјмишәм.
Фәридә (парчаја бахыр), О, нә кәзәл рәнки вар.
Көвһәр ханым, Нәдјјә сәјниңиздә гәшәнк бир сүфрә варды, беш манатым чатмады...
Фәридә, Ејби јохдур, ана. Әдаләтнн һәр шеји вар.
Көвһәр ханым, Билирәм... (Јорун тәбәссүмлә.) Ачача һеч бир ана гызыны чәһизсиз јола салмаг истәмаз.
Фәридә (она дигәтлә бахараг), Ана, нә үчүн мәним Әдаләтә кетмәјим сәни сәвиндирим?
Көвһәр ханым (онун үзүнә бахмадан), Нәдән билирсән сәвиндирим?

Фәридә, Нисс едирәм... О, сәниң үрәјиндән дејил?

Атыр пауза.

Көвһәр ханым (дәриңдән нәфәс алараг), Сән али тәһсиллә, мәдәни, ағыллы бир гызсан... Мадам ки, ону бу гәдәр сәвирсән, мәним үрәјимдән олуб-олмамасынн нә әһәмјјәти вар...

Фәридә (иңијир), Чох сәг ол, ана! Сән мәни бу гәдәр һанкөр бир гыз һесап едирсән? Сән әмрүнүн әзиз вахтларыны мәһә сәрф етдијини һалла...

Көвһәр ханым (онун сөзүнү кәсир), Сән билирсән ки, мән бу барәдә сөз-сөһбәти сәвмирәм.

Фәридә, Багышла.

Көвһәр ханым, Мән Әдаләти студент вахтларында бир әз тәһсил едим. Онун халасы мәһимлә бир амбулаторијада ишләјрди. Сонра халасы башга јерә дәјишди... Әдаләтдән дә зуун заман хәбәрнн олмады. Мән, бу Әдаләтнн һәмнн студент олугуну кәһән ил билдим.

Фәридә, О заман студент сәһә нечә тәјир багышлајырды?

Көвһәр ханым, Јахшы... Мәһрибан, нәзакәтлн, тәвәзәкәр бир оглан иди.

Фәридә, Бәс инди? (Гызса пауза.)

Көвһәр ханым, Индисн барәдә һеч бир сөз дејә билмәрәм.

Фәридә, Нә үчүн?

Көвһәр ханым, Чүнки инди адамлар јүксәк вәзифәјә гәлханда, онларла биз—ади адамларын арасында бәзән бир сәдлә јараныр. Бизим онларын нә еләдикләриндән, нә илә мәшүл оладугларындан, башгаларына мүһәсәбәләриндән хәбәрнн олмур. Биз онларны јалын адаларына ешидирик.

Фәридә (һәрәтлә), Бу онларын нәгсаныдыр!

Көвһәр ханым, Јәгин ки...

Фәридә (гызғын), Ачача... ана, инан ки, Әдаләти студент вахтында нечә көрүмсәсә, инди дә еләдир. Һәлә, бәлкә, даһа дә јахшыдыр. (Ширин хәјәллә.) Еһ, билирсән нечә тәмиз огландыр. Сраға күн ахшам кәзмәјә кәдәндә, гүчағында ушағы олан чаған бир гарачы арвады бизә јахынлашып сәдәгә истәди. Әдаләт чыкарып она бир онлуг верди. Еһ, һәлә бу нәдир ки, сән ону јахындан танысан, вәләһ оларсан. (Гызса пауза.) Нә үчүн динмирсән, ана?

Көвһәр ханым, Мән сәһә инанырам, Фәридә, башга нә дејә биләрәм ки...

Фәридә (ејни һәҗәчәлә), Мән истәјирәм ки, онун нечә инсан олдуғуну сән дә мәним кими нисс еләјсән.

Көвһәр ханым (дәриңдән нәфәс алараг), Мән архајынам ки, үрәјин сәни әдәтмәр.

Фәридә, Оһ, нә даншырсан, ана! Онун сәндән дә јаман хошу кәдир. Дејир, Көвһәр ханым аличәнәб гәдиндыр.

Көвһәр ханым, Тәшәккүрләр.

Фәридә (ејни һәҗәчәлә), Дејир, биз сәһәләндән сонра көрәк Көвһәр ханымы гојмајаг ишләсин.

Көвһәр ханым (тәччүблә), Нә үчүн?

Фәридә, Чүнки дејир, сәһә һәкмиң олмаг ағыр пәшәдир. Индијә гәдәр ишләдији бәсдир. Гој бундан сонра дә истирәһәт еләсин.

Көвһәр ханым (марәглә), Бәс сән нә чаваб вердин?

Фәридә, Онун фикрини тәсдиг еладим. Доғрудан дә даһа нә гәдәр ишләјәнчәксән? О узак күнәләрдә нә гәдәр ајаг дөјәнчәксән? Вәзән о гәдәр јорулурсан ки, кәчә ајагларынын ағырсындан јата билмирсән.

Көвһәр ханым, Дүздүр, ачача, ајагларын ағырсында дә мән өзүмдә дәрин бир хошһаллыг нисс едирәм. Виңдан раһатлығы һәр шејдән кәзәлдир, гызым! Мәним мүһилчә еләјиб сағалдығым көрпәләр инди институтларда охујурлар. Мәктәпләрдә дәрс дејирләр. Дағларда мүһәндислик едирләр. Елә әнләләр вардыр ки, мән ијирми илдир кәдиб-

көлирәм... (Күлүмсөйр.) Бир заман өзлөрүнө мүдөлүчө еладим көрпөлөрдүн иди ушагларына бахырам. Бүтүн булардан ажырмаг... Нәмишөлүк ажырмаг...

Фәрида. Сенин чөми гырк жашын бар... Өзүн да машаллап эле салмысан, отуздан артык вермак олмаз.

Көвһәр ханым (күлүмсөйр.). Нә демөк истөйрөсөн?

Фәрида. Ону демөк истөйрөм ки... Сен инди дө эрә кедә билдөрсөн.

Көвһәр ханым (чидди). Эрә кетмөк истәсәјдим, индијөчөн кедәрдим. Нә мане олурду?!

Фәрида. Мане олан шөјләр вар иди...

Көвһәр ханым. Мәселән?

Фәрида. Атамның хатирәсән... Мәни истәдјини кими бөјүтмөк арзусу.

Көвһәр ханым (дәриндөн нәфәс алараг). Атамның хатирәси мәним үчүн чох әзиздир. Лакин өз истәкли әриндөн сонра эрә кетмәјә һәр бир гаданын һаггы вардыр. Һәтта мән дејәрдим ки, бу, онун инсанлыг бөрүдүр. Әкәр мән сенин атаңдан сонра бир башгасының онун гадар истәсәјдим, тәрәддүл етмәдән эрә кедәрдим. Бу, сени бу чүр бөјүдүб боја-баша чатдырмагма да мане ола билмәздн!

Фәрида. Мән буна өмишәм!

Көвһәр ханым. Мән сенин атандан сонра һеч кәси истәјә билмәдим. Нә үчүн? Билмирам. (Гыса пауза.) Мадам ки, истәјә билмәдим, демәк, эрә да кедә билмәздим. Чүнки мәним фикримчә истәксиз-мәһәббәтсиз һөјәт кеч-тез апарыб икнүзлүдүјә, сахтакарлыға, јаллан чырачагдыр ки, дүнијада бундан да пис иш јохдур. (Кәскин.) Бу, чәһәннәмдир!

Фәрида. Баша дүшүрәм, әна.

Көвһәр ханым. Анладә сөн өзүн үчүн, мән дө өзүм үчүн принципни дөзүмдәз бир һалдыр. (Һөјәчәнлә.) О свда ки, сәмимијјәт јохдур, орада һөјәт да јохдур. Ора ата-ананың өз балаларына мүнасибәтн дө сахтадыр. Һеч билирсәими бу, на демөждир?

Фәрида. Нисс едирәм.

Көвһәр ханым (гызгыч). Инсанда гәтијјәт олмалдыр. Һеч кәс бизи сүрүмәјә мәчбур етмир. (Телефон зонки. Фәрида дөстәјни кәтүрүр.)

Фәрида. Ешидирәм. Бу саат. (Дөстәјни аңасына узадараг.) Доктор!

Көвһәр ханым (телефона). Бәли... Мән һаздыгым дәрманлары вермишиниз? Ахшам чагы, саат 6-да каларам. Инди? (Гыса пауза.) Јахшы... (Дөстәјни јеринә гојур). Мән кетдим.

Фәрида. Һеч олмасә бир аз динчөлөјдин. Ишдән инди чыкмысан.

Көвһәр ханым. Анадыр. Үрәји дөзмүр. Хаһиш едир ки, инди кәлим.

Фәрида. Наһарымиз һазырдыр.

Көвһәр ханым. Јарым саата кәлирәм. (Чыхар.)

Фәрида. Бир нечә сәнијә онун ардынча бахыр. Сонра бирдөн сөйлөч, фөрөһ тарышса бир һөјәчәндә отуруб јазыр.

Фәрида. Бир нечә сәнијә онун ардынча бахыр. Сонра бирдөн сөйлөч, фөрөһ тарышса бир һөјәчәндә отуруб јазыр.

Фәрида. Бир нечә сәнијә онун ардынча бахыр. Сонра бирдөн сөйлөч, фөрөһ тарышса бир һөјәчәндә отуруб јазыр.

јердә һөјәт да јохдур. Мәкәр дүнијанын бүтүн агыллы адамлары бу нәтичәјә кәлмәјибләрим?

Бирдән дап јакында тоша сөслә охунан маһны ешидилер:

Пәһмәрәдән лаш кәләр.
Ај бари бах, бари бах.
Хумар кәздән јаш кәләр.
Ај бари бах, бари бах.

Фәрида күлүмсөјерөк әл сахлајыб диндәјир. Сонра галкыб пәһчәрни ачыр.

Сәни мәнә версәләр.
Ај бари бах, бари бах.
Һәр көрәнә хош кәләр.
Ај бари бах, бари бах.

Гәһимәтлә Савалан бәјярда көрүңүрләр.

Фәрида (зарафәтјана). Бујурачаглар ичәри.

Гәһимәт. Ким вар?

Фәрида. Биринчи дөфәдир кәлирсенииз?

Савалан. Демәк истәјирик ки, тәзә нишанлыг сиздәдир, ја јох?

Фәрида. Чох сағ олун. Мәкәр мәним көһнә нишанлыг да вар иди?

Гәһимәт. Әлбәттә!

Фәрида (ејни зарафәтлә). Ким иди о хошбахт гәһрәмән?

Гәһимәт әлини дошунә гојур. Фәрида гәһрәһә илә кулур. Гәһимәтлә Савалан кәлирләр. Икиси дө тәхминән Фәрида јашындадыр. Икиси дө јарашагыла вә үзүкүләр огландыр. Икиси дө сөн мода илә кәјинишдир. Һәрәсини толтуғунда бир шөј вар.

Инди сизин маһныныз гәһил ешидәндә үрәјим биртәһәр олду.

Гәһимәт. Нә чүр јојни биртәһәр?

Фәрида. Елә бил ки, тәләбәлик һөјәтимиыздан јүз ил имиш ажры дүшүмшәм.

Савалан. Јәни дахил олдуғун тәзә аләм сәни биздән бу гадар узаглашдырыб?

Гәһимәт (аһ чәкәрәк). Дүнијанын иши беләдир, достум Савалан.

Савалан (ејни зарафәтлә). Гәм чәкма, достум Гәһимәт.

Гәһимәт (ејни зарафәтлә). Елә исә һөјәјјәни ач.

Фәрида. Нә һөјәјјә?

Савалан. Бәс бири күн тојунуз дејил?

Гәһимәт. Биз орда иштирак еләјә билмәјөчәјимиз үчүн сәни бу күн тәбрик етмәк истәдик.

Фәрида. Нә үчүн иштирак етмирсенииз?

Савалан. Аталар дејиб, чағрылан јерә ар еләмә, чағрылмајан јери дар еләмә.

Фәрида. Мән өзүм сизи дө вәт едирәм!

Гәһимәт. Тәшәккүр.

Савалан. Кәндир. Нишанлыг бизи танымыр. Өзү дө бөјүк ләзифәдә.

Фәрида. Нә олсун...

Гәһимәт. Достум Савалан, һөјәјјәни ач! (Савалан ачыр.)

Бу Савалан дағынның шәклиндр. Достум Савалан бунун үстүндә дүз алты ај ишләјиб,

Фарида (нагизтөн һейран оларат). Аһ, нә көзәлдир!
Гәнимәт. Мағрурдур, азәтлидир.
Фарида. На гәдәр торин һислә чәкилмишдир.
Гәнимәт. Чүнки, рәссам үрәжини о дағларда гојуб кәлиб.
Фарида (мүтәәссир бир һейранбилгә Савалана). Тәшәккүр
едирәм. Мән буну өз отағымдан асыб һәр күн тамаша еләјрәјәм.
Савалан (гызин сөзүндән мүтәәссир олур). Буну дүшүмәк би-
зим үчүн бәјүк тәәллидир.

Гәнимәт (кағызга бүкүлдү бир шәј чыхариб верир). Бу да Гәни-
мәтнин һадийәсидир.
Фарида. Ой!.. На гәшәнк көјнәкдир!
Гәнимәт. Тамиз дәвә јунудандыр. Бачым тохујуб...
Фарида. Нә зәһмәт чокирди?
Гәнимәт. Јахшы, јахшы. Ханымлығы бурах. Өзүн һәмнишә дәвә
јуну көјүк арзулајырдым.
Фарида. Бачына јазарсан ки, Фарида дејир, чох сағ олсун! Бәс
бу?

Гәнимәт. Бу да, бир-биримизә раст кәлдијимиз вахтдан та бу
күнә гәдәр мәним јаздығым күндәликләрдир.
Фарида. Буну мәнә нә үчүн верирсан? Керсини јазмајачағ-
сан?

Гәнимәт. Јох!
Фарида. Нә үчүн?
Гәнимәт. Чүнки бу сәһәр о күнләрә нөгтә гојулду. Анчаг сәндән
бир ханшым вар: бу зәрфи илк ушағин оландан сонра ачарсан.
Фарида. Нијә?
Гәнимәт. Мән белә истәјирәм. Сөз верирсән?
Фарида. Сөз верирәм... Анчаг бу нә демәкдир?
Гәнимәт. Бу о демәкдир ки, мәним үрәјимн дә сән өзүңлә апа-
рырсан.

Фарида (көзләри јашлар). Мән өлүм, белә зарафатлары бурах,
Гәнимәт.

Савалан (Гәнимәтә). Сәп дә! Нијә гызин үрәјини көврәлтди?
Гәнимәт (ејни зарафатла). Ејни јохду. Бу көз јашлары сонра
мирварид олуб Фаридаһин кәлиблик тачыла дүзүлчәк!..

Фарида. Гәнимәт! Сән кәләчәкдә өз вәзијәтнин дүзәлиб евлән-
мәк истәјиндә һеч бир гыз сәнә «јох» демәјчәк. Гызлар сән мәнсиз кә-
рандә ары кими үстүңә елә төкүлчәкләр ки, һеч билмәјчәксән. Фари-
да һарда галды.

Гәнимәт (зарафатјана нафосла). Фаридаһин һарда галдығыны
билмәјјәм. Анчаг сән мәнә тәәли вермо. Биз севкинни нечә амансыз
һисә олдуғуну билirik.

Савалан (ејни зарафатјана нафосла). Биз һәр чүрә тәәллинин
сентиментал бир шәр олтасы илә чохдан танышығ.

Гәнимәт (ејни зарафатјана нафосла). Биз әсәбләримизи дәмйр
кими мәнкәмләндримәк үчүн шүшә гириштиләры үзәриндә әјағалын
кәзирик.

Савалан. Әлимиз бичаг кәсәндә јеринә дуз басырығ!
Гәнимәт. Мәһәббәт үрәјимин парчалајанда биз дә јемәјә күч
верirik.

Савалан. Чүнки бизә енерји ләзимдыр. Гүвәт ләзимдыр!
Гәнимәт. Мәнзил узағдыр.
Савалан. Јоллар чәтиндир.

Нисән дә бирлиңдә схујурлар. Гәнимәтлә Саваланын маһнысы.

Мәнзил узағ, јоллар чәтин, өмүр гысадыр,
Мәрдилик бизә бабалардан јадикардыр...
Чаван гартал ганад чалар дағ башында...
Икид горхмәз учурумдан, фыртнадан, борандан.
Севкилиси дәмәз чәтин јоллара.
Ләкин оглан она демәз вәфасыз...
Чүнки севкилимиз үрәјимизин бир парчасыдыр;
Ләкин пәтән ачланымызын јадикардыр.
Бизә өмүр вәтән үчүн ләзимдыр,
Бизә өмүр кәләчәк үчүн ләзимдыр...

Фарида. Сизә гулағ асырам, үрәјимдә бир гәриблик, бир гүссә
һисә едирәм. Елә бил ки, мән дә Савалан кими доғулдуғум дағлардан
ајры дүшүшәм... Белә аялларда мән јанымда, лап гулағыман дибиндә
сүвәтлән бир инсан нәфәси дүмәг истәјирәм.

Гәнимәт. Әкәр сәнин инди кетдијин оглан белә гүвәтлән бир
инсандырсә, мән сизин евләнмәзини тәбрик еләјә биләрәм.

Фарида. Сән истәнәзә еләјирсән?
Гәнимәт (сәрт). Јох!

Фарида (онун әлиндән тутараг). Мәним әзизим...
Гәнимәт (зарафатјана). Ханш едирәм мәнә тохумјасан...
Фарида. Нә үчүн?

Гәнимәт. Бәлкә әрин гысганчдыр...
Савалан. Дүз дејир дә, бәлкә кишини гысганчдыр.
Фарида. Чох сағ ол, бу әр нә сөздүр.

Гәнимәт. Јахшы, һәјат јолдашын.
Фарида. Ој, бу һәјат јолдашы сөзүндән лап ачығым кәлир. Ону
ешидәндә елә бил мән месткомам. (Күлдүрләр).

Гәнимәт. Бәс онда нә дејәк?

Фарида. Билмирәм, Савалан, сән дә мәнә мәзәммәт еләјирсән?
Савалан. Јох, мән сәнин Гәнимәтдән ајрылмағыны алгышла-
јырам.

Фарида. һәтта алгышлајырсан?
Савалан. Бәли!

Фарида. Нә үчүн?
Савалан. Чүнки Гәнимәтә сәнин кими рәфингә ләзим дејил.

Фарида (тәләчүблә). Нәјә көрә?
Савалан. Она көрә ки, сән дә һәр күн көрдүјүмүз баһалы шуба
кәјмәк истәјән ади гызлардан бирисән.

Фарида (бәрк сарсылараг). Туталым ки, еләдир, ким јахшы јә-
шамағ истәјәр?

Савалан. Нами јахшы јашамағ истәјир, бу, һәр бир инсанын
араусудур.

Фарида. Бәс онда нә демәк истәјирсән?
Савалан (зарафатла). Ону демәк истәјирәм ки, әкәр бүгүн гыз-
лар сәнин кими дүшүңәди, биз әвдәлсиз галардығ. Гәнимәтә елә гыз
ләзимдыр ки, онунда бирликлә һәр чәфәја дәмәји бачарсын.

Фарида. Әкәр мән... о сғланы, Әдаләти, севирәмәз...
Савалан. Сән ејни сөзләри Гәнимәт һаггында да дејирдин.

Фарида. Ләкин о севки бизим һәјатла илк көрүшүмүз иди... Ин-
ди мәнә елә кәлир ки, Гәнимәтнин һәмнишә сәмини бир дост, бир гардаш
кими истәмнишәм.

Савалан (јарызарафатла). Әлбәттә, инди сәнә елә кәләр...

Фәриде (һәжәчана), Биз үчүмүз дә бир јашдајыг, Савалан!
Үчүмүзү дә ағасыдан сүд ији кәләр. Биз! Јешичә атылдыгымыз бу һә-
јәтдә нә көздәлјидиңи хәбәримиз јохдур! Мән ушаг вахтыңдан демәк
олар ки, јалгыз бөјүмүшәм. Анам кечә-күндүз өз хәстәләри илә мошгул
оларды... Онларын һәјәтиңдан мәнә доһшәтди шәјәр данышарды. Мән
оларды өзүмдә нә исә аңлашылмаз бир горху һиссә еләјдирин. Она көрә
дә мәнниң кәңчилигимизни илк күндәриңдә раст кәлдјим Гәнимәтә
салдым.

Савалан. Чүңки Гәнимәт гызыл кими бир оғлан иди.
Фәриде. Доғрудур. Лакин иллар кечкәнчә һиссә еләмәјә башла-
дым ки, о да мәнниң кими јалгыздыр, көмәксиздир.

Савалан (күлүмсәјир). Демәк она көрә дә инди сәң мәнзә «мү-
һүм чәнәба» әрә кәдирсән...

Фәриде (иңчијир). Хәһһи едирәм онун һаггында белә даныш-
мајасан.

Савалан (ејни төбәссүмлә). Бағышла...

Фәриде. О, һәјәтдә ајагыңи јерә мөһкәм дирәмши күчлү вә еј-
ни заманда чох јакшы бир аламдыр. О, сиз дә лағым олан адамдыр.

Савалан. Јох, о бардә бизи мө'әзур көрмәксән.

Фәриде. Мән сәни баша дүшүрәм, Савалан. Әкәр о, бизниң һәм-
ишә һифрәт еләдјимиз наһан бир карјерист олсајды, мән елә сөз де-
мәдим.

Савалан. Биз сәниң әриши тапымыраг, Өзүмүз дә зәһмәткеш ба-
бајраг. Сәни едирәм ки, бизниң архамызда дајаначаг адама еһтијачы-
мыз олмәјачаг.

Фәриде (дәриндән нәфәс алараг далғын һалда), Һәјәф ки, мән
өз һиссәләрим сизә изаһ еләјә билмирам.

Савалан. Ејби јохдур, һәјәт өзү изаһ еләјәр. (Бәрк муталибә
дәлмәш Гәнимәтә јакынлашараг әлини онун охудуғу гәзетә чырпыр.)
Даһа бәсләр, дур.

Гәнимәт (гәзети столун үзәришә атараг галқыр). Зәһмәт! Ис-
теһсалата!

Савалан. Сәң истеһсалата, бәс мән һарә?

Гәнимәт. Сәң дә өз даһили әләминә. Хәјәлларыңнә ганад чалды-
ғы дүјалара.

Савалан. Тәңгидиңи Горхмазов мәнниң даһили әләминә өзү де-
мишкән елә бир әмудә зәрбә ендирир ки, даһи даһи үстүндә галмајың.
Хәјәлларымы да шил-кут еләјиб, јыкыб бир тәрәфа. Өзүмә дә мәслә-
һәт көрүб ки, әкәр һәгиги рәссам олмаг истәјдирәмсә, кәдим фермада чо-
бан Рашидиңи бир гоғундан јик гуау алмасын, бәһна Мәләдин евлә-
ри вахтыңдан тез һөрүб гуртармағынни сирләрини вәриңиб әсәрләри-
дә әк етдирим.

Гәнимәт. Бах, белә... Аһәрин Горхмазов. (Фәридејә зарафатла.)
Мәнниң вәфасыз Фәридем он үчүн белә далгыдыр?

Фәриде (иңчик). Мән өлүм бәсләр, Гәнимәт.

Анжәл даһил олур. Бу, Фәриде јашында болу-бухунду көзәл бир гыздыр.
Лакин үзүңни ифадәсә јашыңдан хәли артаг корупур. Бу исә ону коруб-югур-
мүш кичә артисткрат гызлары бәндидр. Сәң мода илә вә чох ләјәтати кәри-
мишдир. һөрәятләри сәрбәст вә ағајындыр.

Анжәл! (Ону гучатлајыр.) Сәң дә буралара кәлиб чыхармысан...

(Савалана.) Таңыш олду, мәнниң ушагың рәфиғам Анжәл ханым. Орта
мактабиң сәккизиңки сиңиңә гәдәр бир јердә охумушуг.

Савалан. (Анжәлә әл тутушараг). Савалан.

Гәнимәт (Анжәлә әл тутушараг). Гәнимәт!

Анжәл (Гәнимәттиң әлини бурахмајараг зарафатјана Фәридејә).

Јохса бу Рембрандтың шәклиндә гарталың оғурлајыб апардығы Гәни-
мәдир?

Гәнимәт. Өзүдур ки, вәр.
Анжәл. Бәс нијә гәјәтдиңиз?

Гәнимәт. (Ејни зарафатла.) Гартал мәнниң дилә тутмушду ки, чән-
нәтә апарың... Бахлым көрдүм јаландыр, һәр тәрәф чәнәнниң кими за-
банә чөккән көјсүз-көјәртисиз бир сәһрадыр. Она көрә дә фурәст тапиб
акылдам.

Анжәл. Аһәрин! Гачыб гуртармаг да икиңликәндир. (Фәридејә.)
Сәң нә гәдәр көзәләшмисән, нә гәдәр гәшәнк, кумраһ көрүңурсән,
Фира...

Фәриде. Мәнә Фира демә, Анжәл. (Зарафатјана.) Достларымың
онда ачығы тутур.

Анжәл (оғланлара јухарыдан ашағы сәјмәз бир нәзәр сәларат).
Доғруданмы... Ешитдим сәбәб јох бири күн сәниң тојундур? (Фәриде
башы илә тәсдиг етди.) Жених бу чәнәбларың һансыдыр?

Фәриде. Һеч бири. (Јаваш сәслә.) Бәлкә инди бура кәлди, кө-
рәрсән. Сәң харичидән нә заман гәјитмисән?

Анжәл. Көрд әлдр.

Фәриде. Дәр нечә вахтдыр сәниң мәктүб әзмирам... Харичидә
чох галдың?

Анжәл. Ики ил јарым.

Савалан. Анжәл ханым харичә нә үчүн кетмишди?

Анжәл. Аталығың сәфарәтханада ишләјиди.

Савалан (гәриб бир севинчлә). Доғрудур! Аталығыңнызың фа-
мили нәдир?

Анжәл. Рабинович.

Савалан. Бијји...

Анжәл. Нә вәр?

Савалан. Һеч... Бәс сиз азербәјчанлы дејилсиниз?

Анжәл (күлүмсәјир). Бу чох старомодни суат олду. Доғрусу мән
өзүм дә билмирам һансы милләтәнәм.

Савалан. Јенә дә...

Анжәл (зарафатла). Ох... көзәл оғланлары һәмнишә белә үзлү
көрдүм. Мәнниң атам азербәјчанлы, анам исә полјакдыр, атамниң вәфа-
тыңдан сонра анам јәдүдијә әрә кәлиб...

Савалан. Демәк, бир нөв интернационал...

Анжәл. Аһа... Тапдыңыз... Фәриде, сәң һеч демәдин гушу ганадиң-
дан тутан бу оғланлар кимдирләр, нәдидирләр?

Фәриде (бармағы илә кестәрәрәк). Гәнимәт мәннишә беш ил
институт јолдашы олмушдур. Индисә мүнәңдис ишләјәчәк.

Анжәл (мә'налы төбәссүмлә). Нә... Сәң көрәк ки, буниң һаггында
мәнә јазмышдың.

Фәриде. Савалан да Гәнимәттиң јакын јолдашыдыр... Ејни за-
манда мәнниң дә достумдур. Ејни заманда чох талантлы бир рәссам-
дыр.

Анжәл (бирдән чаплагараг шылтаг бир гыз әдәси илә). Савал-
ан! Мән азербәјчанлылар арасында белә ада раст көлмәмшиәм.

Савалан. Савалан Иран Азербәјчанында һәр јердән көрүңнә
уца бир дағдыр. Мән дә о дағын әтәкләриңдә дүңјәјә кәлдјим үчүн го-
ча нәһәм алдымы Савалан тојуб.

Анжәл. Баша дүшдүм. Демәк, сиз, Иран демократларында-
сыныз. (Ондан көзәләнмәјән бир мейрибанлы вә сәмиңјәтлә.) Мән-
Франка гәзәтләриңни бириндә сизни һаггыңызда охумушам. Азербәј-
чана кәлиб кәзмиш бир журналист сизни тәрифләјиб јазмышды ки...

Савалан. Хайнш едирэм ки, буну бир дө һеч јердә данышмаја-сыныз...

Анжел (тәччүблө). Нә үчүн?

Савалан. Чүнки һәмни журналистни һансы синифдән олдуғу мәнә мәлум дејил.

Анжел. Буну нә дәхли вар?

Савалан. Нечә нә дәхли вар? Бирдән олду буржуа јазычысы... Ондан соңра кәл Гөрхмазов чаваб вер, Гәнимәтлә Фәридә Бәрдән күдүрләр.)

Анжел. Гөрхмазов кимдир?

Савалан. Шүнас... сәнатшүнас... һај-куј салачаг ки, буну әсәр-ләрини буржуа журналистнә хош кәлмәси тәсадүф дејил...

Анжел. Сиз дә елз идиотун сөзүнә әһәмијјәт верирсиниз?

Савалан. Әһәмијјәт верәкләр тапылар.

Анжел. Мән елз билдирдим ки, сиз чәсарәтли оғлансыныз.

Савалан. Сиз јанылмамысыныз, мән доғрудан да чәсарәтли оғ-ланам. Анчаг нејләрсән ки, Гөрхмазов дунјада һеч бир һәгарәти вечи-нә алаң дејил. Бу үзүнә шиллә чәксән о бири үзүнү чевирәчәк.

Анжел. О... белә адамлардан доғрудан да чәкнимәк лазымдыр. Јахшы, бәс сиз, һәгиги үрәк сөзләриниңиз әз рәсмләриниңиздә нечә ифадә едирсиниз?

Савалан. Биргәһәр басдырыға салыб шүнасын көзүндән јайың-дырырыг. (Күлүшүрләр.) Гөрхмазовун бејинини кирипти-чыкынты-ләры сиз дејән гәдәр дә иңчә дејил.

Анжел. Сиз мәним хошума кәлмәјә башлајырсыныз...

Савалан. Мән буна чош шадам.

Анжел. Истеһаа едирсиниз?

Савалан. Гәтијјән. Сизни кими ханымын хошуна кәлмәк хош-бәхтлихдир.

Анжел. Сиз мәним рәсимн чәкәрдиниз?

Савалан. О барәдә фикирләшәрик.

Анжел. Ах... фикирләшәрсиниз...

Бајырда машин сәси. Фәридә пәнчәрәјә јууүрәк бахыр.

Фәридә (сөвлич ичидә). Әдаләтдир!

Анжел. Ким? (Пәнчәрәјә јахынлашыр.)

Фәридә (Анжелни гулагана). Тәзәбәј.

Машын гапысы ачылыб-өргүдур. Анжел пәнчәрәдән диггәтлә бахыр. Үзү бирдән-бирә тутун бир ифадә алыр. Пәнчәрәдән чәкиләрәк Савалана.

Анжел. Бир сигарет верин.

Савалан сигарет гутусуну чыхарыб онуң габагына тутур. Анжел бир сига-рет котүрүб јандырыр. Савалан сигарет гутусуну онуң јанындағы столун үстүнә гојур.

Гәнимәт (Фәридәјә). Биз кедәк...

Фәридә. Сиз һеч јерә кетмәјәчәксиниз! Ајдындыр? Мән сизни Әдаләтлә таныш елчәјәм.

Савалан (зарафатјана Гәнимәтә). Ејби јохдур. Дајан көрәк бу ичә Әдаләтдир.

Әдаләт дахил олур. Бу, отун сәкниз јашында, гүсүрсүз кејишиш, јарашы-кы аддымына белә дүңүмдән атыр.

Фәридә (онуң алиңдан јапшышараг). Әдаләт... Сәни нә јахшы вахт-да кәлдин. Мәним достларыма таныш ол.

Әдаләт Анжели кордүкдә бир ан јериндә доңур, соңра дәрһал өзүнү элә алараг күлүмсәјир.

Әдаләт. Мәмнуніјјәтлә.

Оғлаларла таныш олур. Анжелә јахынлашығда јенә дә бир ан шашыб нә едәчөјини билмир. Лакин Анжел ону бу чәтин вәзијјәтдән гуртарыр.

Анжел (әлини узадараг). Анжел!

Әдаләт (оғлантара). Биз, демәк олар ки, гијаби танышыг. Фәри-дә сизни һаггынызда мәнә данышыб, (Савалана.) Сиз көрәк ки, рәс, самсыныз.

Савалан. Бәли, көрәк ки...

Әдаләт (күлүмсәјир). Бағышлајын. Башымыз ишә о гәдәр ғары-шыр ки, өз сәнаткарымызы да таныја билдирик.

Гәнимәт. Сиз онсуз дә Саваланы таныја билмәздиниз.

Әдаләт. Нә үчүн?

Гәнимәт. Чүнки о дангратла галдырылмамышдыр.

Әдаләт (күлүмсәјир). Баша дүшүрәм...

Гәнимәтнә ифадәсиндәки сәртлиңи Фәридәјә дә, Әдаләтә дә тәһир едир. Лакин Әдаләт өзүнү о јерә гојмур. Анжел паһпрәс чәкәрәк марала бахыр. Пауза. Гәнимәтә.

Сизни һара тәјин еләдиләр?

Гәнимәт. Дәниз мәдәләринә.

Әдаләт. Әкәр јәриңдән һаразы олсаныз, мән көмәк еләјә би-ләрәм...

Фәридә (руйла). Гәнимәтә мән дә демшәм.

Гәнимәт (һөвсәләсн). Гәшәккүр едирәм. Мән јеримдән чош ра-зыјам. (Фәридәјә.) Ичәзәниңиз белә кедәк.

Әдаләт. Нә үчүн белә тез? Мән мәмнуніјјәтлә сизлә сәһбәт ет-мәк истәрдим.

Гәнимәт. Илтифатыныз артыг олсун.

Әдаләт. Дејим шоферә сизни апарсын.

Савалан. Тәшәккүр едирик. Ајагла кетәк јахшыдыр. Пис өј-рәнәрик.

Гәнимәт. Һәләлик.

Савалан. Һәләлик, Анжел ханым. Үмид едирам ки, тәсадүф бизи бир дө көрүшдүрәр.

Фәридә (ичиниши). Кедәк сизни өтүрүм.

Гәнимәт. Зәһмәт чәкмә.

Фәридә (сәрт). Јахшы... јахшы...

Артырмаја чыхарлар. Әдаләт Анжелә јахынлашараг нә ишә демәк истәјир. Лакин Анжел өзүнү онда гојмәјараг Саваланың сигарет гутусуну котүрүб ар-тырмаја јууүрүр.

Анжел (Савалана). Сигаретиниз јадыныздаң чыкыб, (Гутуну она узадыр.)

Савалан. Јалымдан чыхмајыб. Сизни үчүн гојмушам. Мән инди аларам.

Анжел. Сағ олун. Сиз телефонунузу мәнә вермәк истәмирсиниз?

Савалан. Мәмнуніјјәтлә верәрдим. Анчаг тәәсүф ки, телефо-нум јохдур.

Анжел. Нечә, сизни кими мәшһур рәссамын телефону јохдур?

Савддан. Ей, Анжел ханым, мөшүр олсаңдым Эдалат жолдаш
мени танырды.

Анжел (Эдалатни гарасына, ачыгла). Онсуз да кечинмэк олар.

Сиз бүтүн алам таныыр.

Савддан (ејни зарафатча). Јох, Анжел ханым, экер јакшы квар-
тира, 6 малатхана, телефон истајирмэс, кэрэк мени Эдалат жолдаш та-
нысын. Алам танымаса да олар.

Фэрида (мөх ничик). Сиз но үчүн Эдалати белэ санчырынсыз?
Көрдүңүз о, сиз гаршы өзүнү нечэ сэдэ апарырды.

Савддан (ејни зарафат во истеза ила). Буну үчүн бизим дә-
рил миннэтдарлыгымыз она чатдырарсан.

Фэрида (эсбилешөрөк). Ону буна ентијачы јохдур.

Савддан. Доғрудан да.

Генимэт. Сен но үчүн ону бура көлөчөјини бизэ демирдин?
Фэрида. Мэн истајирдим ки, о, санин нечэ адам олдуғуну көрүб,
һис еласин. Амма сэн она бујнуз көстөрдн.

Генимэт. Нарайат олма, Фэрида, ону зирейи о гэдэр мөһкөм-
дир ки, мэн «Шәнкүлүм, Мөнкүлүм»үңи анасы кими бујнузларымын
учуну полад етдирсем јенз да бир шей елөј билмэз.

Фэрида (олдугча ничик во мајус). Даһа бу сөздөн сонра сөнө
на дејим?

Савддан. Кедн ичәри. Тэзөбәј тәкдир. Адје, Анжел ханым!
Анжел. Адје!

Генимэтла Савддан кедирлөр, Фэрида онларын ардынча узун бир нэзәр
салыр. Сонра Анжелла ичәри нечирлөр. Эдалат ајаг ұста дайыба гөзөгө бахыр,
һис олуур ил, һөјчәнаныдыр.

Фэрида (һэлэ да фикриди). Сиз сөһбәт елөјни, мэн да кофе дәм-
ләјим.

Мөғбахо кедир. Эдалат во Анжел. Агыр пауза.

Эдалэт. Сән нө вахт көлмисән?

Анжел. Дунөн. (Гыса пауза.) Нө үчүн сән мәннлө таныш ол-
дугуну кизләдн?

Эдалэт (она јакшылашыр). Анжел, көл елө билөк ки, биз доғру-
дан да јени таныш олурут.

Анжел (она узун бир нэзәр саларат). Онсуз да бизнм мүнаснба-
тыннадан сәни һөјатында неч но гааламышыдыр.

Эдалэт. Мән евлэширөм, Анжел.

Анжел. Билирөм. (Гыса пауза. Анжел сигарет чәкпр.)

Эдалэт. Ешитдим ки, сән да алтмыш дөрд јашлы бир профессор-
ла јашайрарсан.

Анжел. Јашайрдым!

Эдалэт. Бәс нө олду?

Анжел. Өлду.

Эдалэт. Демөк, бу гара палтар она көрөдир.

Анжел. Хејр. Она көрө дејил. Бу мөнә јарашдыгы үчүн кејми-
шым. (Кинил.) Профессордан сонра мән ондан ғырх јаш кичик бир оғ-
ланла јашамышам.

Эдалэт (ачыгыны бурузз вермөмөјө чалышарат). Ајдындыр.

Анжел. Јох, бу һэлэ һамсы дејил.

Эдалэт (даһа тэзөбәни сахлаја билмөјөрөк). Кифәјәтдири! Мән
сәни һөјатыңи һаггында һагг-һесаб сорушумар.

Анжел (бәркәди күләрөк). Јохса јандыр?

Эдалэт. Сәни күндә бир кишијлә олмағын нө үчүн мәнн јандыр-
малыдыр?

Анжел (ајага галхарат она јакшылашыр. Дәрин киң во истеза
ила). Чүки мән сәни олтуни анасыјам.

Эдалэт (горхмуш). Бир аз јаваш, Анжел!

Анжел (гөһгөһ илө күләрөк). Горхурсән, нишанлың сшитсэн?
Демөк, сән ондан кизләмисән?

Эдалэт (јалварышла). Анжел... рича едирем...

Анжел. Сән рича? Дунјаның но гәрибә ишләри олурмуш. Јох,
Фэрида һар шеји билмөлидир. Соира нө нәтичә чыхарыр чыхартсын, бу
онун өз ишдир.

Эдалэт. Сән јәгин ки, зарафат елөјрсән, Анжел?

Анжел. Гөтијәп! (Гысса илө.) Фэрида мәннм кунһасыз вахтла-
рымн јолдашыдыр. Мән онуң да өзүм кими алдамасына разы ола
билмерәм.

Эдалэт. Сән онуң һәјатыны тармар елөјә биләрсән. О мәнн сөв-
рив.

Анжел. Мән инди тэсөвүр елөјә билмирәм ки, сән нечэ сөвмәк
олар.

Эдалэт (нээт-нөфән јараланыр. Јакин күлүмсөјөрөк мүмкүн гә-
дәр јумшаг чаваб верир). Анжел, инсафын олсуң, Москвадан мәнә күң-
дә он дөфә зәнк елөјән сән дејилдими?

Анжел (бирдөн үрәндөн вурулмуш гуш кими боју бүкүлдүр.
Дәрин бир көдәр во нөдәмәт ичиндә). Мән идим...

Фэрида долу ладносла көлир

Фэрида (бу туттун сәһнәдөн сонра Фэриданнн көнч чөһрсән ин-
ди даһа сөвинчли во даһа ишыглы көрүнүр). Мән һала магазаја гаңыб,
тэзә торг да алмышам (Гөһвә долу финчаллары во торту стелун үстүн
гојур.) Анжел, дарыхмадың ки?

Анжел. Нең белэ чувакларла да дарыхарлармы?

Фэрида. (гөһгөһ илө күләрөк). Дуз сөзә нә демөк олар. Рича
едирәм, јакын буурасыныз.

Анжел (сүфрәјә бахарат). Бәс конјак?

Фэрида. Доғрудан?

Анжел. Әлбәттә.

Фэрида. Биздә ичән олмадыгы үчүн евдә сахламырың. Бу саат
кедим, алым.

Эдалэт (Фэридајә). Дајан, шофер кедәр. (Пәчәрәја јакшылаш-
маг истајир).

Анжел (Эдаләтә). Лазым дејил, даһа ичәси олмадым.

Фэрида. Нө үчүн?

Анжел. Сән ичмәдннн үчүн һавәснм гачды.

Фэрида. Нө олсуң, Эдаләтлә ичәрсиниз.

Анжел. Башгасыннн адамы илө ичмөјә марағын јохдур. Өз чу-
вакым олсајды, агры мәсәлә. (Фэрида бәркәд күлүр. Анжел гөһвәсинн
ичәрөк галхар.) Мән кетдим.

Фэрида. Анжел, һара тәләсирсән? Биз неч бир дојунча данишма-
дыг да...

Анжел. Ејби јохдур. Ај вар, кун вар...

Фэрида. Демөк, сән һэлэ бурдасән? (Анжел башы илө тәсдиг
едир.) Јәгин ки, тојда оламагсан?

Анжел. Мүтләг. Сизни кими хошбәхт чифтин тојунда иштирак ет-
мәк өзү дө бир сәадәтдир. (Фэриданн өнүр, Эдаләтә.) Зәнн едирәм ки,
сизн өпмөмөк дө олар. Һөләлик. (Чыхар.)

Фэрида. Ушагдыгдан белә, үрәји ачыгдыр. Сонралар мән зара-

шатла һәмшә оһа дәрјәдән ки, «горхурман бу үрәји асылғанын учиндан бир күн тора дуһасә». Догрудан да дунду. Биз институтта тәза кирәл ил ешиткән ки, бир оғлан вурулуб. О да язғи ғыз бәдбәхт еләзәндән соңра јох чықыб. Бу, чох доһәтәлн бир вичансызлығдыр, елә дејилми?

Әдаләт. Ким билди, әһвалат печә олмушдыр. Јәгн ки, оғлан ғыз мәчбур еләзәиб.

Фәридә (дәрийдән һәфәс аларар). Јәгн ки... Аңчаг но дәрјәсен, де, мән оғланн тәгсирк һәсәб еләјрәм. Ғыз оһа иһәиб. Етибар еләјиб.

Әдаләт. Әксәрән ғыз үчүн белә тәһиә чыхарма һалларыны адамлар әзләри үдүрүр. Бәлкә ғыз өзү о дәһиғәләрдә һеч бир етибар-фиһан һагһанда дүшүнмүрүш...

Фәридә. Демәк иһәјирсен ки, ғыз өзү дә ејни дәрәчәдә тәгсиркардыр?

Әдаләт. Бәлкә дә артыг...
Фәридә (баһыны онун сһәһсина сәјкәзәрәк). Каш дунјада һеч бир јалан, һеч бир сахтакарлығ олмајады... Романларда охујурсан дәһшәт кәлирсән. (Иһиһанлығына даһа бәрк ғысларарар.) Бизим бир-биримизни ғаршыһанда һәмшә аһымыз ачығ олачар... Мән иһидә ғәдәр һәләмшәһәмә, һәмсыны сәһә дәншһиһшәм, зәһн едирәм ки, сәһнидә һәјатында мәндән кыһани һеч но јохду...

Әдаләт (јәваш сәслә). Еләдир.

Фәридә (онун чәһниһиһә чәваб вәрдиһиһи һисс едәрәк күлүм-сәјир). Сән но ғәдәр дә оһса кһиһсен... (Зарафатјана.) Бәлкә дә бәзис шәјәр олуб, ејби јохду... Куһаһыһдан кечмәк олар.

Әдаләт (ону бәрк-бәрк өпүр). Сән но ғәдәр јахшы ғызсан, Фәридә!

Фәридә. Бәс сән? (Өпүр.) О күһү бир китабад охујурдм ки, индик кәчләр вәфә, сәдәгәт, әбәди мәнәббәт кимн сәзләрә дөбдән дүшүш бир шәјтәк бәхәһрлар. Јәландыр. Сән мәһниһ үчүн әбәди севкисән, сәдәгәтсән, вәфәсан. Биз бир-биримиз әһәһәһәһчән иһәјәрәһчән. Елә дәрјәми?

Әдаләт. Еләдир.

Иһығ сөнүр. Јаһанда вәғзал. Көһһөр һаным вә јол палтарында оһан Фәридә. Әдаләт тәһсис оһларә јахыһлашыр.

Әдаләт (Фәридәјә). Һәр шәј өз ғадјасындадыр... Даныштым, купеда аңчаг иһиһәз олачарығ. Көһһөр һаным, салаһат галыһ...

Көһһөр һаным. Кедин, јахшы кәзин, јахшы иһтиһәһәт едһиһ. Тој сәјәһәти һисһаны һәјатында бир дәфә олур.

Фәридә. Һара чатсан, сәһә телеграм, мәктуб көндәрәчөһк.

Көһһөр һаным (мүтәәсир). Мән коләчөкдә сәһниһ аһыһа көләкә сәлачар һеч бир һәрәкәтә јол вәрмәһиһәм. Һеч бир јаман иһи тугмаһшәм, ғызым. Мән һәмшә, һәр дәһиғә сәһниһ хошбәхт олмағыны арзу еләһиһшәм. Гој һагғ, әдаләт сәһә јар олсун. (Оһу өпүр.)

Иһығ азалыр. Миник гатарыһан фит вәрәрәк јолә дүшдүју еһидиләр. Аһә әһһиһ һәвада јәлләјир но биз онун һәмшәһсыһы еһидирин:

Аһаныһ әвәзһндән дә хошбәхт ол, ғызым!

Аһә ағыр адһәмләрдән кедир. Соһра һәһәһәһә јујуруб кидән Ғәһһәмәһкөрурук. О, кечкиһиһидир. Ғәсәр артығ өзәһә гашһаһмагдир.

Ғәһһәмәт. Бизим араһызда һәр шәј битдн-кетди. Фәридә... Ким билди бир дә бир-биримиз раст кәләчөһкимн... Әһһиһә, мәһниһ көзәл.

ардуларымын, көзәл хәјәлләрымын јолдашы. Сән дүнјалара дәһән бир ғыз иһиһ... Мән бүтүн әзабыларын, бүтүн яһтиһабларын, бүтүн чөһкиһ-мәләрин фәһһиһдә дәһиһшәм һәһиғ иһсан һиссәләрыһиһ но дәмәк олдугуну сәһһиһә дудым. Сән, әһһиһә кәһмәјо бир йәһлу кәстүм тәһһәһәһиһ кимсәһиһ бир тәһһәһиһиһиһ үрәһиһиһиһ шәһләрым тәһһиһидән јүксәјә галдырды. Әә һисһанлығ дәһәһәһиһиһ мәһиһ һисс етидрин. Буһә кәрә дә, мән бүтүн өмрүм боју сәһә минһиһәдәр олачарым. Һәр күһ, һәр сәһт сәһиғ хәтиһрәһәһчарым. Сағ ол, Фәридәчән, гој бу һәдич сәһә йәһи хошбәхтлик кәтиһсин.

Иһығ сөнүр. Јаһанда, мүсәйр рудһә вә чох-зәһһиһ бир тоһаг отағы, Фәридә отуруб күһдәһиғ јазыр.

Фәридә һиһиһиһиһ даһиһл сәһси. Артығ нечә вәхтдыр ки, мән кәһһәм. Сәһһиһиһиһиһ йәрә-бәј сәһғиһр. Хошбәхтлик нечә кәзәһиһш! Әв-дәһләр мән һәһиғ сәәдәтһиһ но дәмәк олдугуну билиһиһиһшәм. (Аһжәл кәһләр.) Аһжәл! (Гуһагһлашырлар.) Нә јахшы кәлдән, Аһжәл! Аһжәл. Әрә кетмәк сәһә дүшүб. О ғәдәр ғыһәһиһкәһһиһиһиһиһ ки... Фәридә. Әдаләт дә елә дејир.

Аһжәл дивардакы хәһыһыһиһ ғаршыһыһда ајағ сахлајарар тамаша едир.

Аһжәл. Мән ејни илә буһә бәһзәр бир хәһыһә дә Парисдә бир дипломатыһ еһиһдә көрүшәм.

Фәридә. Буһу бизим тојуһузда Әдаләтһиһ иһиһиһиһндән бири бағыһлаһиһшдыр.

Аһжәл. Көрүһүр јахшы доһтдур. Бу хәһыһыһиһ азы дәрд мин гиј-мәти вәр.

Фәридә (тәәччүблә). Тәзә пулла?

Аһжәл (күлүмсәјир). Әһбәттә, но үчүн тәәччүб еләјирсен?

Фәридә. Бу ғәдәр дә гијмәтлн һәдјиә олар?

Аһжәл (ејни тәбәссүмлә). Иһди ки, олуб.

Фәридә. Көрүһүр, чох варды адамдыр. (Вармаһандакы үзүју кәстәрир.) Буһу дә Әдаләтһиһ Камил адһи бәһиғә бир доһу кәтиһиб. Әдаләт дејир, хәһис бриһиһәнтдыр.

Аһжәл (үзүју һәһәрдән кечирәрәк). Камилн тәһһәһиһрәм, дәләдү-зун, ләтунун биридир. (Фәридә иһиһиһрәт.) Нә үчүн иһиһиһиһсен?

Фәридә. Чүһки Әдаләтһиһ елә доһу олмаһ!

Аһжәл (ејни тәбәссүмлә). Бәлкә о, мән тәһһәһиһ Камил дејил.

Фәридә. Әһбәттә о дејил. (Кәфи көкәләр.) Көзәл үзүкдүр, һәләми?

Аһжәл (ејни тәбәссүмлә). Көзәлдир. Буһун бир тајы Москаһда једдә мәнә иһи.

Фәридә. Тәзә пулла?

Аһжәл. Бәли, тәзә пулла... (Ғыса пауза. Фәридә һәлә дә һәһрәтлә она баһыр.)

Фәридә (өз-өзүјә дәншыһр кими). Аһжәл, аһәһ ғырх-әлли маһатлығ гој һәдјиәһс әһһәдә елә билирдим ки, биздән бәһһәһ һәдјиәһ апаран олмаһ... Көрүһүр, онлар чох бөјүк маһш аһырлар.

Аһжәл. Күһан етиһрәм, һәр һәлдә сәһниһ аһһәдән чох аһмырлар.

Фәридә. Нә дәншыһрарсан? (Ғыса пауза.) Мәһниһ аһһиһ иһиһиһ иһдир иһиһәјир, аһһә иһидијә ғәдәр артырар мәһиғ бир һиһиһиһ аһа бил-мәди. Она кәрә дә һәмшә иһиһдән әзабы чәкирдн.

Аһжәл (бәркдән күләрәк). Ејби јохду... Иһди кичиһ, зәриғ бир һиһиһиһиһ сәһниһ будаһрыһда... көзәл бир ројал дә тоһаг отағында... нә ғәдәр иһәјирсән чәл, кәһиһ күһләрн һәһиғ чыхсын.

Фарида (бир анлышылмазлыг ичиндө). Бэс нэ үчүн күлүр-
сай?

Анжел. Неч, елө белө. Сэн ки, мэним һәрдөн ахмаг һарәктләр
еләдими билрсең.

Фарида (бир шејдөн горхурмуш-кими, онун элиндөн тутараг ани
бир һајачанла). Мэн хошбөхтәм, Анжел, елө дејил?

Анжел (тутуи вө ичиди бир ифада илә). Мадам ки, сэн өзүңү
хошбөхт һисс едирсән, демөк еләдир-

Фарида (тәэччүблө). Мәкәр сән өзүң дә мэним нә гәдәр хош-
бөхт олдуғуму һисс еломрсең?

Анжел (зарафатјана). Биз һинсанларда телепатија һәлә о гәдәр
күчлү инкишаг етмәмишидир. Делфиниләр бир-бирләрини биздөн тез
баша дүшүрләр.

Фарида (дәриндөн иһфәс алараг). Еһ, Анжел, сән әвәлләр белә
дејилдиң.

Анжел. Инди нә чүрәм ки?

Фарида. Көрүңүр илк мәһәбәттин үғурсузулуғу сәндә һәр шејә
гаршы бир сојуғлуг, бир инамәсызлыг јаратмышдыр.

Анжел. Елө исе, гој аллаһ сәни елө бир үғурсузулудан сахла-
сын. Тагды мән... Мән бүтүн әзабарын, тәһгирләрин, изирабларын кө-
кү олан мәһәбәтә иһфәт едирәм!

Фарида (оңу гучаглајараг). Анжел! Доғруданмы сәнин үчүн һеч
бир мүғәддәс һисс галмамышдыр?

Анжел. Түпүрүм мән, мүғәддәс адланан бүтүн һиссләрә!..

Фарида. Бәсдир, Анжел!

Анжел. Елө билмә ки, мән истәдним адамда алдандығым үчүн
бу фикрә кәлишәм. Јох! Әкәр мәнә бири хәјанәт етмишидисә, мән бе-
шинә хәјанәт етмишәм... Әкәр мәнә бири алдатмышдысә, мән үчүнү
алдатмышам.

Фарида (кери чәкиләрәк, бир ваһимә ичиндө). Сән мәнә өзүңдөн
үркүдүрсән, Анжел...

Анжел (бәркәдән күләрәк). Јазыг Фарида... Сән мәндән үрксән,
көрәк јашамајасан!

Фарида. Нә үчүн?

Анжел. Чүнки мән әсил һајатың өзүјәм!

Фарида (гышырыр). Јаландыр, дедикләрин әсил һајата бөһтан-
дыр!..

Анжел. Әкәр, мән сүбүт еләсәм?

Фарида. Нә илә?

Анжел. Фактларла! Көрүб, таныдығың чанлы һинсанларла...

Фарида (горхмуш һалда). Мәнним көрүб-таныдығым адамларла?

Анжел. Бәли!

Фарида (ејни горху илә). Сән нә дәһшәтли олмусан, Анжел!

Анжел (бәркәдән күләрәк онун элиндөн тутур). Зарафат еләјирәм,
сәнин хәјалында јаратдығың сәадәт сарајы учуб дағылмасын.

Фарида. Нә үчүн «хәјалымда јаратдығым»? Мәкәр...

Анжел. Ахы, сән һајата јеничә гәдәм тојурсан. (Зарафатјана.)

Мәнним ки ми јүз јартыг-дешијә кириб чыкмамысан. (Өз-өзү илә даны-
шыр ки ми.) Һәр шеј ахыр... Һәр шеј дәјишир... Бәлкә бу, доғрудан да,
беләдир? Бәлкә мән сәһә едирәм...

Фарида (севичлә). Мән әминәм ки, сән сәһә едирсән!

Анжел (сөзү дәјишир). Сәнин достларын һеч бура кәлмәјә-
чәкләр?

Фарида. Бансы достларым?

Анжел. Гәнимәт, Савалаң.

Фарида. Гәнимәт кәлмәз. Ишләјир.

Анжел. Бәс рәссам?

Фарида. О, кәрәк кәлсин. Мәнним шәклинми чәкмәјә сөз вериб.

Анжел. Ондан хошум кәлр.

Фарида. Јахшы огландыр.

Анжел. Нә барло?

Фарида. Ағылдыдыр... Тәмиз огландыр.

Анжел. Еһ... Мәнә онун нә ағлы лазымдыр, нә дә мөктәб ушағы
кими тәмизлиң. Дәһн көзәл огландыр, өкүз ки ми сагламдыр...

Фарида. Мән өзүм, бошла белә зарафатлары, Анжел... Соңра
доғрудан да арамыз дәјәр.

Анжел. Арамыз дәјәр, әрини элиндөн аларам!

Фарида (күлүмсәјир). Ај алдын һа!

Анжел. Нә үчүн сән ала билрсең, мән јох?

Фарида. Мән ки минн әрини элиндөн алмышам?

Анжел. Мәнним!

Фарида (билмир күлүмсәсин, ја тәэччүб еләсин). Анжел...

Анжел (бәркәдән күләрәк ону гучаглајыр). Дедим ки, мәнә фи-
крә вермә... Олуб галан ағлымы да Франсаса тојуб кәлишәм...

Фарида (зарафатла). Јалаң демә. Сән түлкүдөн чох билрсең.

Тапы зәнки. Фарида јүјүрүб ачыр. Савалаң кәлр, онун элиндө шәкил
чәкмәјә вид шәјләр вардыр.

Савалаң. Ханымларә салам!

Анжел. Адыны тут, гулағыны бур.

Савалаң. Кимин гулағыны бурурусунуз?

Анжел. Сизин гулағыныз чох гәшәнк олдуғу үчүн көрәндә әлим
кычышир. (Фарида күлүр.)

Фарида. Анжел инди сәнин һагында данышырды.

Савалаң. Мән буна чох шадам. Анчаг Анжел ханым мәнним һаг-
ғында нә даныша билр? Биз чәми бир дөфә көрүшмүшүк.

Анжел. Бир дөфә дә кифајәтдир. Космос сүрәти!..

Фарида. Анжел ханым деди ки, сән онун хошуна кәлрсең.

Савалаң. Бу ки, хошбәхтликдир.

Анжел. Кимин үчүн?

Савалаң. Ким ки, сиз итәсә... (О бири отагда телефон зәнки,
Фарида јүјүрүр.)

Анжел. Сиз мән итәрдиниз?

Савалаң. Јох.

Анжел. Бәлкә... Итәддиниз?

Савалаң. Ағлым кәспир...

Анжел. Мән көзәл дејиләм?

Савалаң. Јох!

Анжел. Зарафат едирсиниз?

Савалаң. Хејр.

Анжел (гәтијән инчимәјәрәк, марагла). Парисда, көзәл бир гыз
ролуна чәкилмәк үчүн мәнә јүз миңләр тәклиф едирдиләр.

Савалаң. Инаһирам, шәкилдә көзәл көрүнә билрсеңиз.

Анжел. Амма әслиндә көзәл дејиләм?

Савалаң. Дедим ки, јох.

Анжел. Бәс, сиз көзәл кимә дејәрдиниз?

Савалаң (ејни комик шәкил вә иләмла). Мән көзәл она де-
јәрдим ки, Савалаң дағынын һарда олдуғуну дәрһал билсин. Онун ады-
ны тутанда үзү күнөш ки ми парласын!

Анжел. Дејәсән, сизин бир винтиниз чатмыр...

Савалан. Хейр... Сизн инандырырам ки, мөним бүтүн шитләрним
жернәдәдир!

Анжел. Бәс онда Савалан дагыны таныјыб-танымамагың көзәл-
дир нә дөхли вар?

Савалан (ејни шаирәнә-комик пафосла). Ох... һеч билирсиниз
печә дөхли вар... Гома рәс гадыны «Матушка Волга» дејәндә үзүдә һа-
ратли бир сөвини чылавләди ки ми, Савалан дејәндә дә елә биләрдин
мөним гома нәһәм Камырайа гаранын бүкүлмүш белги дүзәлир, ғырыш-
мыш алында бир шәфәт яһыр...

Анжел. «Матушка Волга» Советләр Иттифагындан ахыр...
Савалан. Буни дахин јохдур. Вәтөн торпагы һәр јердә әзиздир.
Анжел. Демәли, әкәр мән Савалан танысајым көзәл олардым?

Савалан. Јох! Саваланы мәсләксиз, ичидәнисә бир авантюрист
дә таныја биләр. Јалныз танымаг азыр. Оңу севмәк, оңу әзәмәти илә
фәрәһләймәк (даһа чошгун иһамла.) Прометей ки ми зәңбирә вурул
муш, оңун бир күн азад олачагы хәјәли илә јашамаг, јаратмаг... Мән-
ә һәр бир азербәјҗанлы үчүн бундан јүксәк һиссә јохдур! Ким бу һиссә-
лә јашајырса о, мөним үчүн әзиздир, көзәлдир.

Анжел. Сәнин Савалана бағлылығын, мөрһун Дон Кихотун Дула-
стиејәја олан ешгиңә бәһәјир. Аңчаг Дон Кихотун һеч олмасза арыг
бир јабасы илә паслы бир ғылычы вар иди.

Савалан. Ејби јохдур... Тәки арзулар өлмәсин! (Фәридә кәлир.)
Фәридә. Бағышлајан. (Назланараг.) Әдаләт зәңк вуранда бу-
рахмаг истамир ки... (Анжелә.) Мөним бир нечә јахшы парчам вар. Де-
јир, Москвадан дәрән кәтирдәк...

Савалан (һејрәтлә). Москвадан дәрән кәтирдәсиниз?
Фәридә. Һә, разы олмадым, дедим ки, јох, ләзим дејил.
Анжел. Нә үчүн гәјмүрсән кәтирсин?

Фәридә. Еһ... сәң дә... ајыбдыр...
Анжел. Кимдән ајыбдыр?
Фәридә. Чанаатдан. Адама нә дејәрләр... (Күлүмсәјир.) Һәм-
шә оң беш-ијirmi маната палтар тикдирән мән инди Москвадан дәрән
кәтирдим?

Анжел. Онда сәнин Әдаләт ки ми әрин јох иди.
Савалан (һәлә дә тәәчүблә). Демәк бәлә...
Анжел (гәһгәһә илә Савалана). Мөним патриот гәһраманым...
Елә билирсән ки, һа ми сәнин ки ми лүтдур! Биздә елә кишиләр вар ки,
онларын ханымлары һәр күн сүд ванпасы гәбул едирләр ки, дәриләри
ипок ки ми јумшаг олсун.

Савалан (бирдәл чапланараг, күлүмсәјир). Онлара киши де-
мирләр. Анжел, Мусиг дејирлә!

Анжел. «Мусиг» нәдир?
Савалан (бәрдән күләрәк). Мән Муса адлы јүз ғырх кило агыр-
лығында һөрмәтли бир шөхә таныјардым. Арвады она һәмшә Муса
әвәзинә Мусиг дејрди... (Арвады тәглид едир.) «Мусиг, сән узан исти-
раһәт елә, биз Валериклә киноја кедирик. (Мусиги тәглид едир.) «Душ-
ка, бәлкә мән дә кедим» (Арвады тәглид едир.) «Му... Мусиг... Сән
ишләјиб јорулмусан... Наһардан сонра сәңә истираһәт ләзимдыр...
Дәвләтијан вар...» (Анжел бәрдән күләр.)

Фәридә. Валерик ки ми иди?
Савалан. Мусигин тәсәррүфат үзрә мөваһини. Ғыз сифәтли шит
бир кәдјиди...

Анжел (күлүмсәјәрәк, гәсдән). «Кедә» јохса, «оглана»
Савалан. Кедә!

Фәридә (фикирли). Бәлкә киноја дүз үрәкәл кедирмишләр.

Савалан. Дедим ки, келә иди. (Дәриндән нәфәс алараг чидди.)
Душканы мән әрә кетмәйишдән дә таныјардым. Дурна адлы учабулду,
тәвәзәкар, јарашығлы, ничә бир ғыз иди... Мусигә кәлдәни сонра әвиәл-
ләр чоғ гәмкин көрүңдү... Бир күн күчәдә раст кәлдәнә һеч бир сөз
демадән әлиндәки төк занбагы мәнә бағышлајыб келди... Һисс етдим ки,
көзләри јашарды.

Анжел (һәйги кәдәрлә). Јазыг Душка... (сигарет јандырыр.)
Фәридә. Урәјим сыхылды.
Савалан. Нә үчүн... Һәмләт демишкән биз ки, ајдан әријиги...

Фәридә. Нә исә мәнә пис тәсир елдди.
Савалан (ишә). Јахшы... јахшы... (Кәтирдийи шејләрә ишарә
илә.) Ичәзә верирси, рәссам башласың?

Фәридә. Бу дөфә талсын, Савалан. Һәвәсән гәңди.
Савалан. Онда мән кетдим.
Фәридә. Ајры күн кәләрсән, јахшымы? (Савалан башы илә тәс-
диг едир.)

Анжел (Савалана). Мәнә зәңк еләјим.
Савалан. Нә үчүн?
Анжел (күлүмсәјир). Лакин бу тәбәссүмдә әвиәлки сарказм јох-
дур. Елә бәлә.

Фәридә. Бу нәдир, Савалан, сән лап кобудлашмысан. Һеч ғыза
дә елә суал верәрләрми... (Күлүмсәјәрәк хүссәс әдә илә.) Әүдә Ан-
жел ки ми ғыза.

Савалан. Догрудан да... Бағышлајым. Анжел ханым. Мән мән-
нуијәтлә сизә зәңк едарам.

Анжел. Мән иңчимирәм. Зәңкинизи көзләрәчәјәм.
Савалан. Баш үстә. Һәдәлик. (Чыхыр.)
Фәридә. Анжел...
Анжел. (сигарет јандыраг.) Нә вар?

Фәридә. Догрудан бу оглан сәнин хошуна кәлир?
Анжел. Догрудан.
Фәридә. Анжел! О, сән дүшүндүјүн огланлардан дејил.

Анжел (тамамилә сакит). Нә билирсән?
Фәридә. Нечә ил јолдашың...

Анжел (ејни сакитликлә). Аранызда бир шеј олуб?
Фәридә (бәрк иңчијир). Сән мәнә дөһшәтә салырсан, Анжел. Бу
лап позгунулдур.

Анжел бәрдән күләр. Лакин бу күлүш бирдән дәрән гүссәјә чеврилди.
Пауза.

Анжел (сигаретини кулбајыја басараг). Јох, Фәридә, мән мән-
рағландыран оңун харичи көрүңүшү дејил. Шмоткалар үчүн әзләрини
өлдүрән дүзүсә огланларын сөйбәтини ешилдәндә даһа урәјим була-
ныр. Сәнин рәссамында индијә гәдәр башгаларында көрүб-һисс еләмә-
дијим нә исә вар. Вә бу «нә исә»... мәндә гәрибә һиссәләр доғуур. Елә бил
ки, мөним индијә гәдәр кејирдәјим күнләр бир јухуүмүш. Елә бил-ки,
мөним һәјәтым инди керијә, оң алты-оң једди јашларыма гәјыдыр, мән
әвәндә аиләшылмаз бир һәвәс, бир јүнкүлдүк һиссә едирәм. Оңун ғызы
вар?

Фәридә (пәрт олур). Елә пис сорушурсан ки, адам билмир нә ча-
вәб версин... Нечә јәни, «ғызы вар?»

Анжел. Јахшы, севкилис, ишанлысы олсун.
Фәридә. Јохдур.

Анжел. Нә әчбә?

Фэрида (мөһөбәтлө). Ах, Анжел, сәниң һејлә бир әрни олсајды... Билһрән мән һә гәдәр севһәрдиң.
Анжел. Һејлә ослан мәнн истәмәз?
Фэрида. Нә билһрәк олар, бәлкә истәди.
Анжел (күлүмсәјир). Бәлкә...
Фэрида. Белә кәзәл, мәдәнн гыз... Сәнә нә олуб...
Анжел. Һејлә осландыр биринчн нөбәдә...
Фэрида. Баша дүшүрәм... Нә олсуң... Бүтүн олуб-кечмишләри стираф едәрсән.
Анжел (бирдән дарыхмыш кимн). Нә исә... Фэрида... кофе!
Фэрида (мәһәллә тәбәссүмлө). Бу саат! (Фэрида чыхыр.)

Анжел галһыб дһарда, Савалһнн Фэридајә тој һәдһјәсә көтирдһн «Савалһн» тәбәссүна зууң бир нәзәр салһр, Әдәләт даһлә олур, гызса пауза.

Әдәләт. Бәс Фэрида һардадыр?
Анжел. Мәтбәхдә.
Әдәләт (јаһылашарак пичһлыты илә). Һеч билһрәм ки, сәнә нечә тәшәккүр едим, Анжел.
Анжел. Нәјә көрә, сән мәнә тәшәккүр етмәлисән?
Әдәләт (ејни пичһлыты илә). Бизнн кемчишимиз һатһыда Фэридајә бир кәлмә сөз демәдһјинә көрә, Мән буну гһјмәтләндирәм, Анжел.

Анжел. Елә билһрсән, мән сәнә көрә сусурам?! Мәннн әлимдә олад олайды сәннн бөјуну елә вурардым ки, ганың јерә даммазды!
Әдәләт. Анжел!
Анжел. Һејиф ки, ортада Фэрида вардыр.
Әдәләт (ејни јалварышһла). Анжел!
Анжел. Мән онуң хәјәлларыңы, аруларыңы алт-үст еләмәк истәмәдһн. Бу, даһа кечдир. Лакин әкәр сән она да хәјәнәт еләсән мәннн нитһымым дәһшәтлн олачак.

Әдәләт. Мән ону севирәм, Анжел.
Анжел. Сән бу сөзләри мәнә дә дејрдн.
Әдәләт. Нә олар, Мән буна тәәссүф етмирәм.
Анжел. Мән бура сәннн шкһүзлү сөзләринн ешитмәк үчүн кәлмәнишәм. Мәннн сәндән тәләбнн вардыр!
Әдәләт. Нә тәләб?

Анжел. Мәннн олгунуң атасының сән олдуғуну рәсимләшдирмәк ләзһмдыр.
Әдәләт. Нечә јә'һн рәсимләшдирмәк!
Анжел. Јә'һн ону рәснн сурәтдә сәннн фамилиңә јаздырма! Ушак бу күн-сабаһ бөјүбү мәннән атасының ким олдуғуну сорушачак, әвдндһрмы? (Пауза.)

Әдәләт. Анжел, ичәзә вер о барәдә бир әсәслы дүшүнүб данышак.
Анжел. Нә дүшүнчәкәсән?
Әдәләт (әсәби, сәбирснз). Инди јох... Рича едирәм, сонра... Фэрида бу дәһнә кәлә биләр...
Анжел. Јахшы. Сонра мән сәнә зәнк едәрәм. (Фэрида кәлһр.)
Фэрида. Ој, Әдәләт, сән нә вахт кәлдн. Анжел, ннә дурдуң? Бу саат кофе һазыр олар.

Анжел. Сәһәрдән отурмушам, бәс дејил.
Фэрида. Сән алһай, кетмә!
Анжел (зарафатјана). Тәзә әр-арвады тәк гојмак ләзһмдыр.
Фэрида. Анжел, јахшы шејләр биширмишкн.

Анжел. Јох, Фәридачан, ишим вар. (Ачыг зарафатла.) Кәзәл рәссам мәнә зәнк еләјчәк, һәләлик. (Чыхыр.)

Әдәләт. Бу һансы кәзәл рәссам һатһыда данышыр?
Фэрида. Савалһн һатһында.
Әдәләт. (күлүмсәјир). Һә, сизнн достузузун...
Фэрида. «Сиз» дејнәдә кимләри нәзәрдә тутурсаң?
Әдәләт. Сәнн, Гәһнмәтн...
Фэрида. Савалһн мәннн рәснннн чәкмәк истәјир. Дејир, бу мәннн ән камил ишим олачак.
Әдәләт. (күлүмсәјир). Нә үчүн мәнә сәннн рәснннн?
Фэрида (шан тәбәссүмлә). Јәгнн она көрә ки, бир-бирннннн ләп ушагылһдан таныјарың... севһрәк.
Әдәләт. Севһрнннн?
Фэрида (зарафатјана). Јохса гызганырсән? Ој, хошума кәлһр сәннн гызганылһғын... Мән өдүм гызганырсән?
Әдәләт. Јох, гызганычһг ачыларынн ишндир.
Фэрида (бир ан хәјәлә далараг). Доғрудан да еләдир.
Әдәләт. Ачыг чамәааты һеч бир заман јаддан чыхармак ләзһм дејһл!

Фэрида. Чамәааты? Һансы чамәааты?
Әдәләт. Әтрафһмызда јашајан адамлары.
Фэрида. Онлары нә барәдә јаддан чыхармамалыгың?
Әдәләт. Һәр барәдә. (Гызса пауза.) Адамлар һардан билһрләр ки, сән о рәссамы бир гардаш кимн истәјирсән... Кәрәкчәкәр ки, һәр күн, һәттә чох вахт мән еләдә олмајанда о кәлһр. Саатларча бурда олур... Бир сән, бир дә о. Демәк, бурда на исә вар.
Фэрида. Мәсәлән, нә?
Әдәләт. (кизи әсәбилһклә). «Мәсәлән нәсннн онлар өзләри дүзәлдәкчәкәр».

Фэрида (һәрарәтлө). Ахы, биз үчүмүз дә билһрнк ки, арада башга, һеч бир шеј јохдур вә ола дә билмәз.
Әдәләт. Биз билһрнк, онлар јох!
Фэрида (санки инднјә гәдәр она мә'лум олмајан башга бир аләмә даһл олур). Демәк, онда биз... мән һеч бир оғлан јоддашһмда керүшмәәлијәм.

Әдәләт (көнүслүз). Нә үчүн... Олар... Лакин әләттә... Ачыг рәсннн јерләрдә... Јалһыз мән олдуғум заман.
Фэрида (һалә дә тәмчүб ичнндә, ләкин күлүмсәјәрәк). Демәлн, әрлн гадһн олмағын белә ишләри дә вармыш.
Әдәләт (зарафатјана). Бәлн... Бәс сән нә билһрсән...
Фэрида. Јахшы... Даһа нејләјәк, Савалһна дејәрәм ачыг сән едә оландә кәлһн.

Әдәләт. Тез-тез јох.
Фэрида. Нечә? Бәс, портретннн чәкмәсн?
Әдәләт (онун үзүнә бахмадан). Чәкмәсә јахшыдыр.
Фэрида. Һејлә дә шеј олар... О, нечә вахтдыр буна һазырлашыр... Бу фнкнрлә јашајыр... О, бу портретн Москвада ачылачак бөјүк сәркн-јә кәндәрәчәк. Инди нечә ола биләр ки, ону бирдән-бнра буңларың һаһмысындан мәһрум еләјәсән?

Әдәләт (кизи әсәбилһклә). Гој башга бир гадһн тапсын. Онун үчүн нә тәфавуту вар...
Фэрида (әрнннн сөзү онун гадһнылһг, нисанлыг гүруруна тохунур. Бир гәдәр ичннмишн.). Тәфавуту вар! Ахы, рәссам да шаһрдыр, илһһамла јарадыр.

Әдәләт (саркаамла күлүмсәјәрәк). Демәлн, о, өз шәһ әсәрнннн јаратмаг үчүн мән бәдбәхтнн арвадындан илһһам алмалыдыр?

Фәридә (она дигәтлә бахарат). Мәкәр, о, мәһимлә бир инсан, кәч бир гадый киһи марағатна билмәз?

Әдаләт (сөрт). Јох! Гөј о, башга кәч гадыйла «кәчи гадый» сөзүң хуусун вургу илә дејр!» марағатлансы!

Фәридә. Әкәр бу ишдә гејри-охлағи бир шеј вәрса, о заман «башга» кәч гадыйн инамус сәниң үчүн әһәмијәтли дејил?

Әдаләт. Гөј башга гадыйн да дәрдинд өз әри чәксин. (Онуң олиндәи тутарак, мүләјим.) Мән сәниң үрәјн тәмиз олдуғуну биләмәр, Ләкин адамлары баша сәлмәк чәтиндир; һәлә бүтүн шүүрлар о дәрәчәдә гәдәр инкшаф етмәшишәр.

Фәридә. Инкшаф еләјән шүүрлар даһа чоқдур. Нә үчүн биз керилдә галымыш, тәлби гара адамларын ардыңа сүрүмәлијик?

Әдаләт (әсәбиләшәр, ләкин буну бүрүзә вермәкәјә чалышыр. Кәркин тәбәссүмлә). Кәрәсен биз бу россамын үстүндә чоқ мүбәһисә еләјәкәјик?

Фәридә (дәриндән нәфәс аларак. Сон дәрәчә рһуәс). Јахшы... мадам ки, сәниң үрәјиндә дејил, Савалана дәрәм, кәлтәсән.

Әдаләт (јаваш сәслә. Онуң үзүнә бахмадан). Мән сәни мәчбур етмәмәр, Фәридә.

Фәридә. Мәни мәчбур етмәк дә олмәз! Анчаг моң бу сәһбәтдән сонра россамын гаршысында дајана билмәрәм.

Әдаләт. Ичинјирсән?

Фәридә. Ичинјирәм.

Галы әвәни. Фәридә кәдиб ачыр. Галыда сиклет киһи арыг узун бир киши дајанышадыр. Фәридә торхарак бир адым кери чәкилар.

Киһи истајирениңиз? (Киши сусур.) Киһи истајирениңиз? (Киши сусур. Фәридә торхарак гајдыб сәв гагыр.)

Әдаләт. Киһи иди?

Фәридә. Галыда әчәјиб бир адам дуруб. Сорусурам, динмир.

Әдаләт тәз гашыда кәдир. Әсәби һәрәкәтлә чибиндән бир дәстә пул чыхар дараг төләсин сәјиб ола верир. Киши пулу аларак динмәз кәдир. Әдаләт бир-ан дајаныр, дәриндән нәфәс алыр. Сонра есә гајдыр.

Чоқ дәһшәтән көрүшү вәр. Хәстәдир?

Әдаләт. Јох.

Фәридә. Нә истајирдиң?

Әдаләт (кизли әсәбиләкчә). Пул. Стол һазыр дејил?

Фәридә. Һазырдыр.

Әдаләт. Кәдәк. Мән ачындаң өлүрәм...

Ишәг азалыр. Күчләһәндә Фәридә отуруб күндәлик јазыр.

Фәридәниң дахилдә сәси. Доғруданмы бизим тәмиз һиссәләримиз инсанлар арасында өз әләјимизә чәрилдә биләр? Доғруданмы Савалан киһи бир оғланн мәһә олан о гәдәр сәминн дутулары адам-лара шүбһәли көрүнә биләр?

Бу заман күчәдә ајак сәсләри ешидилір. Фәридә башына галдырыб ачыг пәһчәрәдән бахыр ва гәләми Јерә тојарак галхыб пәһчәрәјә јакынлашыр.

Фәридә. Гәһимәт!

Гәһимәт (пәһчәрәдә көрүнүр). Салам, Фәридә. Нечәсән?

Фәридә. Мән јахшы... Бир де көрүм, сәң нечәсән?

Гәһимәт (күлүмсәјир). Мән дә јахшы.

Фәридә. Квартира ала билдирдиң?

Гәһимәт. Сөз вериблар. Колән кварталда бәлкә ајдым.

Фәридә. Нефт дашларында сәниң үчүн чәтин кемир киң?

Гәһимәт. Јох.

Фәридә. Сәң һәмишә чәтинликдәр, гәһрәмәлиләр романтикасы барадә дүшүнәрдин.

Гәһимәт (күлүмсәјир). Унутмамисән?

Фәридә. Нечә о күлләри унутмағ олармы?

Гәһимәт. Нефт дашларында ишләмәк мәһә мәдди чәһәтдән дә хәјирдән. Маашым бурда алачығамдан әлти фәиз артықдыр. (Зара-фәтјана.) Әүмә тәзә коstum, тәзә туфли алмышам. Кәләң әј дә лап сәң дәбдә бир плаш алачығам. Кәсиб даһа сәң көрән дејил. (Отулду-рлар.) Биз күркүмүз судан чыхарачағың. Де көрүм, сәң нечәсән? Һәја-тындан чохму разысан?

Фәридә. Чоқ.

Гәһимәт. Евиниздән кәләң пианино сәсләриндән һисс едирәм.

Ахы, мән бу күчәдән тез-тез кемирәм.

Фәридә. Сәң ки, бу тәрәфдә олмурсән?

Гәһимәт. Сәң ки, олурсаң.

Фәридә (бирдән тутуларак). Мәчбә сәң кәрәк даһа белә зара-фәтлар сләмәјәсән, Гәһимәт.

Гәһимәт. Ким дејир ки, мән зарафат еләјирәм.

Фәридә. Сәң мәни һәлә дә унутмамисән?

Гәһимәт. Бу евдәки Фәридәниң унутмушам. Көһнәр ханынн евиндәкини исә унутмамисам. Неч бир заман да унутмајачағам. Бунуң исә нә сәңә дахил вәр, нә дә сәниң һөрмәтли әриңә: (Күлүмсәјир.) Лу-дәһәфиз! (Кәдир).

Фәридә (оңун ардыңа). Тез-тез зәнк елә, Гәһимәт!

Гәһимәтин сәси. Бахарың.

Фәридәниң үзү бирдән-бирә кәдәри бир ифадә алыр. Бир-ан сүкүт иши-дә дајаныр. Сонра отуруб күндәлијини јазмаға дағам едир.

Фәридәниң дахилдә сәси: «Тојумуздан сонра бу күн бир-кичн дөфә Гәһимәти көрдүм. Јенә әввәлки киһи шәһ... Јенә әввәлки мән зарафатчыла... Нечә әј ишләјәндән сонра бир дәстә коstum ала билдирјина нечә севинирдиң... Італбуки Әдаләтин о дәст коstumу вәр... Буну дүшүнәндә үрәјимә бир түссә чөкүр. Бурда нә исә бир әләтилик-лих јохдурму? Ахы, јүксәк вәзифәдә олмәг башга бир синфә дахил олмәг демәк дејилә. (Бәјырда машын синалыа. Фәридә галхыб пәһчә-рәдән шоферә.) Әдаләт јатыб. (Әдаләт күлүмсәјирәк о бири (отулдан да-хил олур.)

Әдаләт. Әдаләт ојадыр.

Фәридә. Шофердир, чај кәтирми?

Әдаләт. Бир стәкан пис олмәз.

Фәридә. Бу саат... (Күндәлијини јығышдырыб јешиңә тојарак бағлајыр).

Әдаләт (зарафәтјана). Сәң өз күндәликләрини нә вахта гәдәр мәндән кизләјәчәксән?

Фәридә (ејни зарафатла). Гочалыб белимиз бүкүләнә гәдәр.

Әдаләт. О... бу чоқ узун олдү. Бу күнүң гәһрәмәни кимдир?

Фәридә. Сәң, мән, Гәһимәт.

Әдаләт. Гәһимәт?

Фәридә. Бәли, о, индичә бурдан (пәһчәрә тәрәфи көстәрир.) ке-чирди. Биз онула бир гәдәр сәһбәт дә еләдик.

Әдаләт (адыныр, ләкин үзә вурму). Нә барадә?

Фәридә (ејни зарафатла). Ону коләчәкдә охујарсаң. Ачығ мә-ни бир мәсәлә чоқ марағатландыр.

Әдаләт (ејни зарафатла). Нә мәсәләдир о?

Фәридә. Гәһимәтлә, Савалана бизим һәјатларымыз арасында нә үчүн бу гәдәр бөјүк фәрг олмалдыдыр?

Әдаләт. Баша дүшүрәм, нә фәрт?

Фәридә. Нә үчүн, мәсәләң, Гәһимәт әли тәһсиллә, ағыллы, дир-

баш бир оглан нечә ај шөһүрәтләр сәһрә өзүнә зорла бир дәст кәстүм ала бәлән. Амма биз...

Әдәләт (ону өзүнә кәсәрәк). Баша дүшдүм. Сәбәбини тәсәввәт мәнә тәвәзүкәр олмамгадә тәсирләндримәсән ки?

Фәридә. Јох, мән белә сирләрни билмәк истәјирәм.

Әдәләт (сәрт гүрүрлә). Она көрә ки, мәнмә алимин алтында үч мән Гәһмәт ки ми адам ишләр юз онларын фәәлијәтинә биринчи нөвбәдә мән чавабдәһәм. Онлары мән иларә едирәм.

Фәридә. Ләкин бушула бәрәбәр көрәк ки, сизин маишларыңыз арасында о гәдәр дө бөјүк фәрә Јохдур. Гәһмәт дејир ки, онлар Нефт дашларында әлән фәһз артыг маиш алырлар...

Әдәләт (зарафәтјана). О... сәндән гөрхәк ләзимдур. (Ону өпүр.) Гәһмәтин Нефт дашларында зәһмәти чох олдуғу үчүн маиши да чохдур. Мәнмә дө бурда зәһмәтмә чох олдуғу үчүн јашајыш имтијазларым да чохдур. (Чыртма илә ону буриуну вурарәг.) Илди анлаңдыр? (Тәкәрә өпүр.) Демагогијаја башын гәришдә, чәји јаддан чыкардың...

Фәридә. Ој, бу саат...

Фәридә мотбәхә Јүгүрүр. Әдәләтә үзү сојуг нә мајус бир ифәдә алыр. Гыса пауза. Фәридә чәк, ширәнә-филән кәтирәр. Әдәләтин үзүнү өвәлән ишә нә күмрән ифәдәси јенә дө гәдидур.

Әдәләт (чәјини ичә-ичә). Бу кечә «Карменә» кетмәк истәјирсән?

Фәридә. Кедәк!

Әдәләт. Нәзырлаш, мән ичләсәдән чыхан кимјә машыны көндәрәрәм (Фәридәнин бармағынакы баһалы үзүјә ишарә илә, мәнрибән.) Буну чыхар, гәј евдә.

Фәридә (тәвчүблә). Нә үчүн?

Әдәләт. Биз өзүмүзү мүмкүн гәдәр сәдә апарсаг јахшыдыр, елә дејилмән?

Фәридә. Ахы, буну бизә тој һәдјјәси кәтирибләр.

Әдәләт (далгың). Кем нә биләр ки, һәдјјә кәтирибләр.

Фәридә. Башга... нә дүшүнә бизләрләр ки?

Әдәләт. Нәр нә десаң... нә чох гәлбән гәра адамлар.

Фәридә дәрән бир алашылмазлыг ичидәдир. Тәлефон зәнки. Әдәләт дөстәји гөтүрүр.

Ешдирәм... Салам! Догрудун? Нә дејиб? Аһа... сонра?... Јахшы... Ахшам операдә көрүшөрүк... Керисин орда данышарык... һәләллик... (Дөстәји асар.)

Фәридә. Ким иди?

Әдәләт (күлүмсәјир). Камил.

Фәридә. Нә дејрди?

Әдәләт (зарафәтјана). Неч...

Фәридә (иңичјир). Чох сағ ол.

Әдәләт. Јахшы... јахшы... Дејир, чох мүшүм бир јығылчәгдә бизмә фәәлијәтимизә јүксәк гәһмәт верибләр.

Фәридә. Ким?

Әдәләт. Бизмә шәфинә. Мән јаман тәрифләјиб.

Фәридә. Нәјә көрә тәрифләјиб?

Әдәләт (она тәвчүблә бахарат). Сән елә сојуг сорушурсән ки.

Фәридә (суалыны тәкәрә едир). Нәјә көрә тәрифләјиб?

Әдәләт (бир гәдәр сәрт). Јахшы ишләдјимизә көрә. Планы нахтиладән зивәл јеринә јетирдјимизә көрә.

Фәридә. Тәбрик едирәм!

Әдәләт (бирдән даһа да чапланарәг). Ајын он бешиндә гызыңың анадан олан күнүдур.

Фәридә. Кимн гызыңың?

Әдәләт (зарафәтјана, бәркәдән). Шәфин! Кәрәк, јахшы бир һәдјјә гәдәрүк еләрәк.

Фәридә. Нә чох евимиздә јахшы шәјдур.

Әдәләт (күлүмсәјир). Јох, һәјдә олмәз. Кәрәк гызың алаһа алысың. Буранин јувәлиторғунда да фәриһ бир шәј јохдур. Кәрәк Москвадан алысың.

Фәридә. Нечә, ондан өтарни Москваја кедәчәксән?

Әдәләт. Онсуз да бирн күн учурәм Москваја... Идаронин ишн вәр.

Фәридә. Бәс һеч мәнә дөмәмшидн?

Әдәләт. Баш о гәдәр гәришәр ки... (Саатјана бахар.) Јахшы... Мәнн көзлөјүрләр. Сән ахшамә нәзырлаш (Кедир.)

Фәридә дахили бир көркәңлигә өрә-бурә аурлуздур, сәни бу кешн отагларда өзүнә јер тапа билмәр. Бирдән әлән гәдидәр бармағындан башла үзүјә сојуг Сонра үзү чыхарыб сәрианы јетирин атыр. Илди ону үзүндә болар, чәдн бир ифәдә вәр. Гапы зәнки. Кедн ачыр. Көвһәр ханым...

Фәридә. Салам, аһа. Нечә вахтдыр сәнн бура кәтирә билмәр. Көвһәр ханым, Вахт тапа билмәрәм. Илди дө бир доғгаләјә кәлмшәм. Јај нести кечир. Ушаглары гәрын хәстәликләриндә-заддан гөрүмәк ләзимдур.

Фәридә. Биз дө һәзырлашырыг Кисловодскија... (Гыса пауза.) Көвһәр ханым. Јахшы олар. Анчаг мәнн бир шәј јаман нараһат еләјир.

Фәридә. Нәдир о, аһа?

Көвһәр ханым. Сән ишләмәк истәмәрсән?

Фәридә (тутулур). Догрусу мән истәјирәм. Анчаг Әдәләт разы олмәдә. Дејир, сәни ишләмәңизә бизмә еһтијачымыз јохдур.

Көвһәр ханым. «Бизмә» јәни кимләрән?

Фәридә. Јәни өз аиләмизин.

Көвһәр ханым. Бәс ондә сән нә үчүн он алты ил охујуб мүһәндис олурудун? (Гыса пауза. Мәнрибән ифәдә илә.) Бәлкә дө Әдәләт сәнн чох истәјинилдән һәјдә дејир. Анчаг сән ону разы салмамысан. О, һисс етмәлидир ки, јахшы бир мүһәндис оландә һојатын даһа да фәриһ кечәр. Биз баһа замандә јашајырыг. Илди бу бордн-бәзәкн отагларда ишәнә-күчсүз отуруб хәшәмлыг етмәккә хошбәхт олмәк мүмкүн дејиди. Бу сизн бир-бириндәндә дө тәнкә кәтирәр! Мән аһајам! Мән истәјирәм ки, сән өз аиләнин, зрини севмәккә, ејин замандә мүстәһил, дјајәгәтлн бир инсан оласан! (Күлүмсәјир.) Јадындадырмы ушагында сәнн өзәһли-чухалы оғлан палтары кәјидирдлән...

Фәридә. Јадымдадыр... (Күлүмсәјир.) Сән мәнә кәлиңикләрдә бәрәбәр тапанча да алардын...

Көвһәр ханым. Мәнмә оғлум јох иди. Мән арау едирдим ки, сән кәлчәккә һәгнги кишвләр кимн чәсарәтлн, мәрд оласан. (Гәлхар.)

Фәридә. Отур, аһа.

Көвһәр ханым. Јох, һәлә бир нечә евә дө кәјмәләнчә. Үмид едирәм ки, ананы баша дүшәрсән. һәләлик.

Көвһәр ханым кедир. Фәридә анысыңн ардынча узун бир нөзәр салыр. Бахышлары алашылмаз нә гәмкин бир ифәдә алыр. Сонра о, нәзәрлорини чәкәрән дивардакы гүмәтлән салчја бахар, сонра гөрнбә бир маргалда һәр төрәфин нөзәрлән кәтирнр. Сәни буларын һамысың иңдичә корур. Сонра отуруб күн-дөләјини јазыр.

Фәридәнин дахили сәси. Аһам һисс едирмәмәјә чалыңса да, мәнмә бу зәнкин, бу гәргысы һојатымың ону севиндирмәдјини дүјүрәм... О, өзү дејдиң ки ми нә исә-кәзилн бир нараһатлыг ичидәдир...

Галы эанки. Фарида ачыр. Гариба бир тип катмаа бүкүлү шеји она верир. Фарида ачыб бахыр. галын тукулу хази коранда горхуб жери салар.

Тип (гариба бир тээмчүблэ). Нижа горхдууэ, ханым? (Эжилиб хази жердан көтүрүр.) Бу надар тапылан бир дөридр.
Фарида (жалыз илди-өзүңө каларак). Ким көндөриб?
Тип. Жолдаш Сәркаров.
Фарида (фигри дагыны). Жолдаш Сәркаров кимдир?
Тип. Би... Би... танымсырыңыз?
Фарида (сөрт). Жох.
Тип. Жолдаш Сәркаров Гаппан Гәһраманович, Мехторгун директордур да...

Фарида. Бас сиз нежа ырылдайырысыңыз?
Тип. Би... Би... Мән ырылдамырам, ханым; күлүрәм.
Фарида. Не үчүн?
Тип. Дедим, бас, зарафат едирсениз, чүпки сизни кими бөжүк ханымлардан Сәркарову танымаян жохдур. (Хази сымгалайарат.) Бу чох гүжөтлн шеждир, элда азы мин беш жүз гүжөтлн вар.

Фарида. Нечо жэни «элдэс»?
Тип. Би... Би... жэни базарда. Часын сатышда.
Фарида. Јахшы, нулу?
Тип. На пул?
Фарида (сөрт). Бура бах, дејесан, ахи, сиз тэлхөклик еләјирсениз? Нечо не пул? Булу бизе мүфтэ верирлер?

Тип. Мән киник адам, ханым... Ону жолдаш Сәркаров билэр.
Фарида (гариба бир һөјачанла). Аларын Тез!
Тип (тээчүб ичинде). Но данышырысыз, ханым. Бас мән жолдаш Сәркарова не дејим?
Фарида (һүчумла). Аларын!
Тип (горхмуш налда көтүрүлүр). Гарибадир... Гарибадир...

Ишиг сонур. Јаңада Гөнимөтти отагы көрүвүр. Анжел, Гөнимөт ва Савалан тез-тез о бири галдан кириб-чыхарат столун үзөрини чүрбачүр демөк шејлери-филян дүзүрлөр.

Савалан. Бәһ, бәһ, не көзэл столдур. Саг ол, Анжел ханым! Анжел, бу төрту да өзүн назырламысан?

Анжел (ачыгла). Јох, кондигер тутмушам.
Гөнимөт. Сән дә... элбөттө, өзү назырлајыб.
Савалан. Багышла, Анжел.
Анжел. Багышламырам. Ким мәни гүжөтләндирмирсе о, мәним дүшөнимдир.

Савалан. Аллаһа шүкүр ки, биз сөнн гүжөтләндиририк. Сән бизин ээиз гонагымысан.

Анжел (ичинјир). Дүзөлтдин.
Гөнимөт. Анжел гонаг не үчүн олур?

Бүтүн бу мүддөтдө Анжел сүфрө ила мәшгулдур.

Анжел. Јахшы, биз бураја Анжелни ким олдуғуну мукархор елә-мөјө жыгышамашыг. Анжел сизия галы гөрифлурунизи чох ешидиб.
Гөнимөт. Бизим?

Анжел. Сиз огланларың, не төвафүту вар...
Савалан. Валлаһ, мәним сөзүмдө һеч бир јаг-зад жохдур.
Анжел. Јахшы, битди. (Бирдән шөйлөнөрөк.) Стол назырдыр, ағалар.

Гөнимөт (стол нөзөр саларат). Дејесан, ичкимиз дап аздыр. Мән гачым бир бутулка да шампански алым.

Савалан. Гој мән кедим. Сән бу кечо бөјсөн... (Ганыја јөналир.)
Гөнимөт. Дајан! Мән мүасир бөјөм. Она көрө дә өзүм кедачо-јом. (Јујүрөрөк чыхыр.)

Савалан. Анжел...
Анжел. Јенэ дә мәндн данышачагысан?
Савалан. Әкөр сөнин биринчө данышмаг мәним үчүн хоңдурсе?
Анжел. Мүәјјөн бахта гәлар.
Савалан. Сән едирсең. (Гыса пауза.)
Анжел (папирос жапдырарат). Фарида мәним барэмдө сизе не данышыб?

Савалан. Неч бир шеј. Не үчүн сорушурсан-ки?
Анжел. Ела-белә.

Бирдән Саваланын көзү гызын сумнасындан китаби саташыр...

Савалан. Опа китабыр?
Анжел. Сәттархан наггындадыр.
Савалан. Доғрудан?
Анжел. Нижа тээчүб едирсең ки?
Савалан. Ахи, сөн...

Анжел (ону чүмдөсини тамамлајыр). Савалан дагынын һарда олдуғуну билмирдин. Инди нечо олуб ки, Сәттарханда марагланыр-сан? (Зарафатла.) Нөр шеј ахар... Нөр шеј дөјишир.

Савалан. Зарафаты бурах, мән чидди сорушурәм... Јохса ела-белә бөкарчылагдан охујурсан?

Анжел. Јох, Иран Азәрбајҗанынын талеји ила марагландыгым үчүн охујурәм.

Савалан (төһиддә). Анжел!
Анжел. Не вар?

Савалан. Истехза едирсең?
Анжел. Ахма! (һүчумла.) Мән сөнин дүшүндүјүн гәлар дә дүшүб итмиш адам дејиләм. Мән билирәм јо, өз халгына күлмөк ачачлыгыдыр.

Савалан (кунаһкар. һөјачанла). Ахи, сөн дүниэ гәлар һеч о халгы танымырдын.

Анжел. Танымырдын, чүнки онун наггында мәнэ һеч не дејөн олмашыды.

Савалан (эсәби бир һөјачанла). Доғрудур! (Өз-өзүнө данышыр кими.) Демөк, биз ондан мәһрум етмөк олмас. Биз сөн мәңзлиң һарда олдуғуну билрик ва бир күн о мәңзилдө чатачагымыза инанырыг...

Әкөр ата-баба әһәналариндан ары дүшөн Анжел бу күн Сәттарханы бир гәһраман кими севиб гүжөтләндирирсе, демөк, јашасын идеја!

Јашасын бизин идеалымыз! Анжел, ичазэ вер сәни өпүм.

Анжел (әлини габага верөрөк). Сагит. Бөлкә сән ела билирсең ки, мән Сәттархан наггында сәнэ хош көлмөк үчүн охујурәм?

Савалан (ејин һәрәтлә). Әлбөттә јох! Мән һисс едирөм ки, сән төбиәтөн јахшы гызсан. Нечо дејерләр, натуралсан, дүрөкләрдән дејилсең!

Анжел. Дүрөк нөдир?
Савалан. Ләтифсан сөндөн узаг олсун, дүрөк... не иса, демирәм, харичи төһирләрә үјүб эсалини итирди, не ондан, не бундан олви хырда адамлар ва өз арамизда «дүрөк» дејирик...

Анжел (бәркдөн күлөрөк). Әчәб сарраст сөз тапмысыңыз.

Савалан (һөгиһи һейраилыгла). Сән не көзэл күлүрсең. Анжел.

Анжел (мөһрибан). Јахшы... Сары симө кечма.

Савалан (зарафатјана). Демөк, сән тарын сары симиңи унутмамысан!

Анжел (дәрindən нәфәс аларак, диванның үстүндәки тара ишарә илә). Буну сән чалырсаң, Јохса Гәнимәт?

Савалан. Мән.

Анжел. Көтүр бир аз чал, гула асаг.

Савалан. Мәчлос гызышанда...

Анжел өз тары көтүрүп бир-ини мизраб аурарак дилләйр... Соира Јаван-Јаваш «Секат» чалып аста, дөрдүн бир сөслө охујур. Савалан дәрин бир һөј-рәт ичиндә гулаг асыр. Ләкин Анжел санин ону көрмүр. Анжел өз кәдәрин далагарак бу дунјадан ајрылмышдыр.

Анжел (охујур). Јәд ејрәдикчә өслдин еј маһи төл'әтим.
Аглар көзүмдә гаю дөһүр ашк һәсрәтим...

Савалан өзүнү сахлаја билмәјөрөк гышгырыр.

Савалан. Анжел!

Анжел санин даһа чаматга давам етдиңә билмәјөрөк тары Јерә гојур. Са-валан гарышымалымыз бир һөјчәләп ону одак.

Анжел (ону өзүндән конар едәрәк). Лазым дејил. Савалан.

Савалан (ејни һөјчәчилә). Анжел! Мән сәни јалныз инди та-ныммага башлајырам, Анжел.

Анжел (көдрәл төбәссүмлә). Кечикмисән...

Савалан. Јох, кечикмәмишәм. Мән һәмизә һнес едирдим ки, сән көрүлдүң ки ми дејилсән.

Анжел (ејни көдрәл төбәссүмлә). Көрүндүң ки ми дејилсән!

Бирдән гәти һөрәкәтлө гаһыб күчкүнү гарышымалы көзләрини силәрәк чалып нө күмрәл бир көрүңдәлә сачларып дүзәдир. Савалан Јаһнылашып ар-хасында дајнараг ејни һөјрәңилә күзүмдә она баһыр, нө исе демәк истәјир. Гәнимәт даһил олур.

Гәнимәт. Бу да шампански! (Савалана.) Нијә тәрпәнмирсән?

Савалан (Анжелә баһында давам едәрәк). Кипноз олмушам!

Анжел (онун голуна кирәрәк). Мәним көзәл рәссамым, кәл әј-ләшәк. Бизим бир-бириниз олдуғу ки ми танымағымыз мүмкүн дејил.

Савалан. Мән сәнилә бәрәбор өз үрәјими дә көшф етмишәм. Ба-јат о сары сими сән диләндирдин. Мән гулаг асдым, инди дә мән дил-ләндирим, сән гулаг ас! (Гәнимәтә.) Инди мәнә ајдын олду ки, нә үчүн бу гызы көрмәјәндә дарышарам. Нијә саатларча бунун һаггында дүшү-нүрәм.

Анжел (ејни зарафатла). Демәк, бизим сары симләримиз тамам башга-башга оһваләтлар һекајә едирмишләр.

Савалан (санки бирдән-бирә гагәтдән дүшәрәк). Гәнимәт бәј! Бизимки севкидә кәтирмәли! (Чошгундугла.) Анчаг биз анд ичмишк ки, һез бир дәрдә тәслим олмајаг. Вураг, достлар!

Шампански бутулкасынә көтүрүр, бу дәмдә тапы зәнир вурулур. Гәнимәт аһыр, Фәридә даһил олур, һамы бир ан һөјрәт ичиндә дајанып она баһыр.

Фәридә (күлүмсәјир). Көзләмирдиниз, сләмни?

Гәнимәт. Фәридә! Мәним үрәјимә даһмышды ки, сән кәләчәксән. Сүбүт? Баха биләрәсини! (Гәнимәт бу сөзләрлә јемәк столуна ишарә едир. Сүфрәјә дәрә дәсг габ-гагач, дөрд гәдәһ гојулмушдур.)

Савалан. Һеч бајадан мәним ағлыма кәлмәјиб ки, нијә Гәни-мәт столун үстүндә дәрә азамдыг габ-ташып гојуб...

Анжел. Мәним әгилнә көлдрин. Анчаг фикир еләјирдим ки, јәгин башга бир гыз да кәләчәк. (Фәридәјә.) Нә әчәб һөјат јолдашым (сон сөзләри хүсуси вургу илә дејир.) Нә әчәб һөјат јолдашым (сон сөзләри хүсуси вургу илә дејир.)

Фәридә (зарафатјана, лакин самими). Өвәлә һөјат јолдашым,

Москваја учду. Икитчи, нә үчүн тәк бурахмасың?! (Ејни зарафатјана.)

Биз бир-биримизә ишанырыр.

Анжел. Аллаһ елосин.

Фәридә. Анжел! Јохса сән буна шүбһә едирсән?

Анжел. Сәнә? Сәнә јох. Сәнин кими мәләјә ким шүбһә еләјә биләр.

Фәридә. Бәс Әдаләтә?

Анжел (кизли кии гарышымг бир зарафатла). «Әдаләт» сөзүнүн ма'насы чох дәрин олдуғу үчүн о бәрәдә һеч нә дејә билмәјәчәјәм.

Фәридә (ејни зарафатјана, самимијәтлә). Ејби јохдур, вахт кәләр, дејәрсән.

Анжел (гәтијәтлә). Јәгин ки...

Савалан (гызларә). Иисафийнәз олсун, сәбәбкар бурда дари-хыр.

Фәридә. А... доғрудан да... Гәнимәт! (Онун өлиндән тутараг.) Мәним әзизим, бизим һамымызың әзиз! Сәни тәбрик едирәм! Буна да гәлсткуна тахарсан. (Онун үзүндән өләрәк әлиндәки балама шеји верип...)

Гәнимәт. Бу ки, сәнин...

Фәридә (сөзүнү кәсәрәк). Һә... О мәним гыз вахты кәздирдијим үајун гашыдыр.

Гәнимәт (һөјчәчилә). Сән о үзүңнү јаман чох истәјирдин. Фәридә (күлүмсәјрәк башы илә тәслиг едир). Она көрә дә гој онун гашы сәни синәндә јаликар галсын.

Гәнимәт (һөјчәчилә). Елә шеј олмас.

Савалан (амыранә). Олар! (Санчагы алыб Гәнимәтнин гәлстку-на тахыр.) Ајдындыр!

Гәнимәт (дәрindən нәфәс аларак). Ајдындыр.

Савалан. Елә исе башладаг. (Шампанскини партладарак гә-дәһләри долдурур. Гәнимәтә.) Сағ ол, гардашым! Гој бу јагүт һөмишә синәндә парласын. Өмүрүн узун олсун!

Фәридә. Сағ ол, Гәнимәт! (Гәдәһини вурур...)

Анжел. Сағ ол, Гәнимәт. Бу күңкү бајрам үчүн кәрәк мән сәни өпүм.

Бу сөзләр чошгун зарафат ая шәһиншә дејилер. Ичирләр. Савалан пате-фону аһыр. Мүасир бир рөгә. Дөрдү дә бир-бирини тәклифини көзләмәдән оју-на кирир.

Гәнимәт. Ушатлар! Бу ил бир аз тез, бир аз кеч, дөрдүмүзүн дә пјирини кии јашы тамам олур. Планетимиздә олан бүтүн јашылдары-мызын сағлыгына! (Ичирләр...)

Анжел (бирдән-бирә фикрә кедән Саваланы зарафатјана сан-чыр). Ијирминчи әсрдә шаһранә хөјаллара далмаг чох күлмәли көр-нүрүр.

Савалан. Наһаг Јерә, нә гәдәр дүңја вар, көзәллик вар, шаһра-нәлик дә олачаг. Адам фикирләшир ки, Фәридәнин бура кәлиши...

Анжел. Леонардо да Винчи фырғасына ајдырди, Чокоид!

Савалан. Фәридә, сәнин бу кечә бизи јалдан чыкармајагаг бура кәлмәјин үрәјими о гәдәр көврәлдик ки, ағламаг истәјирәм.

Фәридә (зарафатјана). Сизин кими оғланлары ким ууудар.

Савалан (чинди көдрәлө). Јох, Фәридә, бизим кими оғланлары уууданлар, биздән һеч хәбери дә олмајанлар чохдур. (Бирдән чошгун-тугла.) Амма вахт кәләр, бизи танымаға, бизимлә һесаблашмаға мәч-бур оларлар! О заман Америкадаки һиндлиләр дә биләрләр ки, Ан-жел кимдир.

Анжел (сөрт). Нә үчүн тәкчә Анжел?

С а в а л а н (сон дэрэчэ мейрибан). Она көрө ки, сөн, чох начыб бир тысан. (Гөнимөтө.) Сөнө нэ олубу белэ? Нэ гэм даржасына гөрг олму-сан?

Г ө н и м ө т. Гөтййән! Мөн фикирлэширэм...

С а в а л а н. Нэ фикирлэширсэн?

Г ө н и м ө т. Фикирлэширэм ки, Фәридә јахшы еләјиб Әдаләтә әрә кедиб.

А и ж е л. Нечө?..

Г ө н и м ө т. Евләнемәк, аило турмак үчүн бизә ев-ешик лазым иди. Јој еләнемәк үчүн пул лазым иди. Көлинин кејиниб адам ичинә чыкмасы үчүн јајгыш палтары лазым иди... Толуна гызыл саат, бармагына бриллинт үзүк лазым иди...

Ф ә р и д ө. Гызылсыз-фиансыз да кечинмөк оларды.

Г ө н и м ө т. Бүтүн бунлары дүзөлтмөк үчүн Гөнимөт беш ил ишлөјиб пул јығмалы, Бақы Советиндә ев невбәсино дурмалы иди.

Ф ә р и д ө. Сөн зарафат елә. Ачмаг тәссүфф ки, бунлар һамысы бир һәгигәтдир. Аило һөјәты турмаг үчүн бизим имканымыз јох иди.

Г ө н и м ө т. Дүздүр, јох иди... Ајлыг тәгадүдүмү 30 јерә бөләндә күнүмә бир манат 20 гөник дүшүрдү. һәмши киноја, театр билетинизи сөн алырдын. Суја, марожаһа сөн тонаг еләјирдын.

Ф ә р и д ө. Јахшы, баш алыб кетмә.

Г ө н и м ө т. Сөн һаглысан, Фәридә. Әмр дајаныб бизи көзләмәр. Мөн сөндән ичинимирәм.

А и ж е л. Хәһиш едирәм, бу иштәләриниз үчүн башга динләјичиләр тапасыз... Pörc! Pörc!

Аижел, Гөнимөт, Савалан чошгун рөгс едирләр. Фәридә дә онлара тошудур. Јанин ојаја билмир. Чүнки гөлбиндә нэ нәсә бир агырдыг бар. Јолдашларын башы ојуна гарыһаңда Фәридә һисә олунмадан кеңир. Бир авдан Јолдашлары онун кетмиш олдуғуну билдирәр. Учу дә паршан һалда дејаныр. Гыса пауза. Машын галысының өтмәлиб өртүлдүду ешидиләр. Савалан пәнчәрәјә јакынлашыр. Машын сөсләниб узаклашыр.

С а в а л а н. Кетди... Машыһа кетди... Көзәл машындыр... (Гыса пауза.)

Гөнимөт бакаһыңа долдуруб бирнәфәсә ичир.

С а в а л а н (Гөнимөтә). Нэ олуб? Дејәсэн, ешгин тәзәдән кери гајытды.

Г ө н и м ө т (сөрт). Зарафаты бурах!

С а в а л а н. Бағышла. (Гыса пауза.)

Г ө н и м ө т (сон дэрэчә мутәәссир). Сиздән нэ кизләдим, ушаглар. О машыны сөсләниб кетмән илә үрәјимдә елә дәрин бир бошаг ачылады ки, елә бил һамы чыкыб ајры бир дүнјаја кетди. Биз һәсә бу јер планетиндә јалгыз галдыг. (Гыса пауза.) Мәнә елә кәлпир ки, онун үрәјиндә бизә нэ һәсә бир сөзү вар иди.

Пауза. Аижел охујур.

А и ж е л. Мөн онз дејирдим

Өмрүмүн баһары.

О позду илгары, илгары.

Алдатды руһуму

О ширин нәфәси,

О ширин бусәси, бусәси.

Гар кими јағарам, јағарам,
Јел кими әсәрәм, әсәрәм.
Ардыңа кәзәрәм, кәзәрәм, кәзәрәм.
Ешгиниң хәтринә, хәтринә һар.
Мөһнәтә дөзәрәм, дөзәрәм.
Мөһнәтә дөзәрәм, дөзәрәм, дөзәрәм.

Од салыб гәлбимә,
О, кетди кәлмәди;
Дәрдим ил билмәди, билмәди.

Ај кечир, күн кечир,
Синамда бу һәсрәт
Бир дә ки, мәнәббәт, мәнәббәт...
Гар кими јағарам, јағарам,
Јел кими әсәрәм, әсәрәм,
Ардыңа кәзәрәм, кәзәрәм, кәзәрәм.
Ешгиниң хәтринә, хәтринә һар
Мөһнәтә дөзәрәм, дөзәрәм,
Мөһнәтә дөзәрәм, дөзәрәм, дөзәрәм.

Ишыг азалыр. Ишыг күчләнәндә Фәридәниң отагы. Фәридә вә Савалан. Савалан сигарет Јандыраг.

Ф ә р и д ө (мутәәссир). Ичинимә, Савалан. Бу портрет мәним дә арзум иди. Јакин... (Сәсини лап јавашыларак.) Бу мүмкин дејил.
С а в а л а н (һәјрәчанла). Аһы, нэ үчүн? Бәлкә ахшам Гөнимөттиң ад кәчәсиндә биздән ичинимән?

Ф ә р и д ө. Гөтййән. Мөн сиздән нечә ичнјә биләрәм.

С а в а л а н. Бәс онда нэ олуб? Нэ үчүн истәмирсән?

Ф ә р и д ө (бир нев тагәтсиз). Лазым дејил, Савалан.

С а в а л а н. Бәлкә мәним истәдадыма инәмирсән?

Ф ә р и д ө. Сәини истәдадына һамы, бүтүн ганан адамлар инәнар. Әзүн билирсән ки, мөн сәдин талантындакы һәссәслыга, дәрлиндә һейранам. Сөн, учуз шөһрәт үчүн ишләмирсән, һәгиги сәһәт јарадырдын. Јакин бунуһа белә мәним портретими чәкмәјин, лазым дејил.

С а в а л а н (дәрлиндән нәфәсини аларак). Сәбәбини демәсэн кет-мәјрәчәјим. (Бирдән һәјрәчанла.) Биз үч јолдашың һеч бир заман бир-бириниздән кизлин сирримиз олмамышдыр. Иди нэ үчүн сән бу гәдәр гапалы олмусан? (Ағыр пауза.) Нэ үчүн динмирсән?

Ф ә р и д ө (күчлә ешидләнчәк сәслә). Әдаләт разы дејил.

С а в а л а н (бәркдән күләрәк). Демәк, гысаныр...

Ф ә р и д ө (бирдән чанланарак). Јох, гысаныр.

С а в а л а н. Бәс нэ үчүн разы дејил?

Ф ә р и д ө. Дејир, халгдан ајрыбыр. Сөз-зал чыхарарлар.

С а в а л а н (Һамлетсәјығы). Јерләр! Көјләр! Јохсә чәһиниңин өзүндәмә чығарың... Сәини һөрмәтлән әрин халгдан һкә әср керп галмышдыр. Халг һәмши мәрдијин, намәрдиликдән ајырмагы, ағы гарадан сечмәји бачарың. Рича едирәм, буну она дејәсән. Индиәсә әливида. (Сигаретини кулғабына басыр.) Мөн кетдим.

Ф ә р и д ө (мәјус бир әлачысызлыгла). Әливида нэ үчүн?

С а в а л а н (шөјләрини көтүррәк). Чүнки биз бир даһа көрүш-мәјрәчәјик.

Сәнки Фәридәниң бүтүн руһу бир анда учуб кеңир.

Ф ә р и д ө (ејини һалсызлыгла) Нијә?

С а в а л а н. Она көрә ки, сөн бизә тамам јад олмусан. Сөн бизим

Әдаләт (өзүну сахлаја билмәјәрәк). Басдир, Фәрида! Сән бунуңла мәни дә төйгир еләјирсән.

Фәрида. Гәтјјәт. Мән јалпыз һисс етдикләримн дејирсән. Суну билмәк истәјирсәнсә мән өзүм дә онларын јанында дөңүб ајры чүр олурам. Сун'и, гејри-сәмини...

Әдаләт. Ахы, белә олмаға сәни нә мәчбур едир?
Фәрида. Јәгин ки, үмуми вәзјјәт. Үмуми атмосфера, маскарала, кыран көрәк маска тахсан! Мән јаландан күлүрәм, јаландан шонлик едирәм.

Әдаләт. Мәкәр мәним достларымын мәчлисиндә һәгиги сәми-мијјәт јохдур?

Фәрида (үрәк долусу). Јохдур! (Гыса пауза.) Ах, Әдаләт, сән бирчә билсәдин ки, о гызыл дшиди јалтагларын сун'и күлүшләри, сун'и тәрифләри мөндә нә гәдәр дәрин нифрәт доғурур... Мәнә елә кәлир ки, онлар далдада баш кәсәрләр.

Әдаләт. Демәк, һәгиги сәмимијјәт аңгач гара чамаатдадыр...

Фәрида (тәәччүблә). Гара чамаат? Мәкәр инди белә термин вар?

Әдаләт (әсәби). Мән ади адамлары нәзәрдә тутурам.
Фәрида. Мәним үчүнсә ади вәја гејри-ади адам јохдур. Һәгиги, мөрдәлә һисанлар вар.

Әдаләт. О да аңгач сәни достларыңдыр!

Фәрида. Сән һаһаг истәһзә еләјирсән. Онлар нә үчүн јашадыгларыны билирләр.

Әдаләт. Бәлкә, сән, мәни дә гејри-сәмини, мәнәсыз бир адам һесаб едирсән?

Фәрида (санки буну һәгигәтә дә белә олдуғундан горхараг ани бир вәһимә ичиндә әрина дигтәтлә бахыр, сонра бу шүбһәләрини өзүндән рәдд едирмиш кими һәзәчәнлә). Јох... јох, әкәр елә олсајды мән сәни севмәзим. Сәнин арвадын олмаздым. Сән елә дејилсән. Онлар һәмәсы сәнә јалтагланан рәзилләрдир. Нә үчүн сән онларын башына-көзүнү зәһв мурсан? Гој чәһәнимн олсун онларын һәлијјәләри дә, өзләри дә!

Бу заман кимсә бөрдәкә күдүр вә нә үчүнсә Фәридаһни көзүнә сикет кишини дөһшәтлик үзү көрүңүр. Гыз горхараг бир адым керн чөлиңи. Кишини хәлалә јох олуң... Фәрида ејни вәһимә ичиндә өз-өзү илә данышырмиш кими пычылдадыр.

Бәлкә иш үчүн лап бу саат кетмәк ләзимдыр?! Бәлкә Гәнимәтә зәнк еләјим. О, кедиб данышсын?

Әдаләт (гәтјјәтлә). Сән һен бир јерә кетмәјәрәксән, Фәрида!

Фәрида. Нечә, мән ишә кирмәјәрәјәм?

Әдаләт. Јох! (Гышгырыр.) Бурах бу Гәнимәтләри! Һәлә мә'лум дејил сәни достларын јакшы адамлардыр, јохсә мәнимкилар.

Фәрида (дәрин аңгышылмазлыг ичиндә). Доғруданмы сән онларын аңгачлығынә көрүрмән? Әдаләт? Доғруданмы һар вә кәлиб сәндән пул анал склетин дөһшәттин һисс еләмирсән?

Әдаләт. Рича едирәм, мәним ишләримә гарышмајасан!

Фәрида тәәччүблә оңа бахыр. Телефон зәнки. Әдаләт әсәби һәркәтлә дөстәји котурур. Ишыг ејни заманда телефон хәттинин о бири уңунда олан Анжеләни үзәринә дүшүр.

Ешиңдирәм!
Анжелә. Мән сәни кәзләјирәм.

Әдаләт. Соңра!

Анжелә. Мән сәни бу күң, бу саат кәзләјирәм! Ешиңдирсәнми?!
Әдаләт (чарәсиз). Јакшы... (Дөстәји асыр. Анжеләни үзәринә дүшән ишыг сөнүр.)

Ешиңдирәм!
Анжелә. Мән сәни кәзләјирәм.

Әдаләт. Соңра!

Анжелә. Мән сәни бу күң, бу саат кәзләјирәм! Ешиңдирсәнми?!
Әдаләт (чарәсиз). Јакшы... (Дөстәји асыр. Анжеләни үзәринә дүшән ишыг сөнүр.)

Ешиңдирәм!
Анжелә. Мән сәни кәзләјирәм.

Әдаләт. Соңра!

Анжелә. Мән сәни бу күң, бу саат кәзләјирәм! Ешиңдирсәнми?!
Әдаләт (чарәсиз). Јакшы... (Дөстәји асыр. Анжеләни үзәринә дүшән ишыг сөнүр.)

Ешиңдирәм!
Анжелә. Мән сәни кәзләјирәм.

Әдаләт. Соңра!

Анжелә. Мән сәни бу күң, бу саат кәзләјирәм! Ешиңдирсәнми?!
Әдаләт (чарәсиз). Јакшы... (Дөстәји асыр. Анжеләни үзәринә дүшән ишыг сөнүр.)

Ешиңдирәм!
Анжелә. Мән сәни кәзләјирәм.

Әдаләт. Соңра!

Анжелә. Мән сәни бу күң, бу саат кәзләјирәм! Ешиңдирсәнми?!
Әдаләт (чарәсиз). Јакшы... (Дөстәји асыр. Анжеләни үзәринә дүшән ишыг сөнүр.)

Фәрида. Нә олуб?

Әдаләт. Неч нә. Москвадан адам кәлиб... Мәнимлә көрүшмәк истәјир.

Фәрида. Бәс нија бир чүр олдуң?

Әдаләт (әсәби). Бу көрүшләр адамы јоруб, тәһкә кәтирир. (Чыхыр.)

Фәрида һәзәчән ичиндәдир. Фәрида өзүнә јер тапа билмәр. Гапы зәнки.

Фәрида кедиб ачыр. Һәмиң сикет кими арыг ачыб ишнн гәһида дајанышдыр.

Фәрида (ани бир вәһимә ичиндә). Нә истәјирсәнниз?

Киши еусур.

Фәрида. Нә истәјирсәнниз?

Киши ејни сукот ичиндә бахыр...

Фәрида (гышгырыр). Киши, ләлсан?

Киши (көзләриндә мән бир кумраһлыгла). Бәли.

Фәрида. Нечә ләлсан ки, данышырсан?

Киши. Мән данышан ләлам, ханым.

Фәрида (горху вә марәг ичиндә). О нә демәкдир?

Киши. Онуң нә демәк олдуғуну јер үзүндә бир мән билирәм, бир дә сизни әрнинә.

Фәрида. Мән нечә? Билә биләрәм?

Киши. Ону әриниздән сорушун.

Пауза. Фәрида инди горхур. Һәји исе ајдынлашдырмаға чалышыр. Фәрида гәјдыб о бири отагдан чыхан Әдаләтлә гаршылашыр.

Әдаләт. Ким иди?

Фәрида (кеј кими). Киши.

Әдаләт. Һансы киши?

Фәрида. Ләл... Скелет. (Вәһимә ичиндә.) Гәрибәдир, киши даныша билдиңи һалда дејир, ләлам.

Әдаләт чөлд кедиб кишигә пул вөрпир. Киши кедир. Әдаләт нә исе дүшүр. Соңра ити адымларла кедир.

Фәрида (анлашылмаз бир горху ичиндә). Бу нөдир... Јохсә мән дәли олурам... (Этрафи тәәччүблә көздән кечирир.) Елә бил ки, бирдән-бирә һәр шејә гаршы мөндә гәриб бир сојуглуг, бир јадлыг әмәлә кәлиб... Һәтта, һәтта... Әдаләтнин өзүнә гаршы да.

Ишыг сөнүр. Јапанда Анжеләни сәи. Анжелә вә Савалан.

Анжелә. Мән һен кәси сән дүшүңдүјүн мәнәда севә билмәрәм, Савалан.

Савалан (һәзәчәнлә). Ахы, нә үчүн?

Анжелә. Чүнки мән аллададылар. Мәним илк севкими ајаглар алтына сәлиб тадалајыблар. Мән мөһәббәтә олан инамымы итирмишәм.

Савалан. Әкәр алдадыларсә бундә сәнин төғсириң јохдур.

Анжелә. Јох, мәним төғсириң вар. Биз гызлар һәмишә бүтүн күнаһи кишиләрин бојунна гојмағи адәт етмишк. Биз һиссәјјата даһа тез гыпыларыг. Даһа тез зонфлик кәстиририк, даһа тез инанырыг, һалбуки бизм өз мәллијимизи, һамусумузлу һаррач етмәјә ихтијарымыз јохдур. Чүнки, дүңјаја кәлән јени һисанын тәләји, коләчәји үчүн биринми нөвбәдә биз аналар чавабәһлик!

Савалан. Нә үчүн «биринчи» нөвбәдә сиз?

Анжелә. Билмәрәм... Јәгин ондан етәри ки, биз ушаға сиздән даһа чох јакшытыг, биз даһа чох әзјјәт чәкирик.

Савалан (онун элиндән тутараг). Анжелә! Мән сәни севирәм, Анжелә! Мадам ки, сән өз төғсириңи бу гәдәр дәриндән һисс етмисән, демәк, биз онуң үзәриндән гырмызы бир хәтт чәкә биләрик.

Анжел (өли өгданын элинде башыны булайыр). Јох, Савалан. Сөн һәјата инди-инди гәлмә гојан; бөјүк идеалларла јашајан күл кими тәмиз бир өгдәнсә. Сөниң вә јолдашларының, мәһәли ачнәлијә, икитәүдүдү. идеалсызлыға гаршы һүчүм мөҗгеји тутмағаның мәним хошу-үздүдү. идеалсызлыға гаршы һүчүм мөҗгеји тутмағаның мәним хошу-үздүдү. Мән сөниң өзүни дә, иҗтә дадһана да һейранам, она көрә дә сәһнә қолларәм!

Савалан (өз-өзү илә данышыр кими). Ғәрба монтидир. (Бир-ден чоғуғи һәҗәтилә.) Биз тамамилә јени бир һәјата башлајырым!

Сәһнә кәзәл дүјүрүләр, кәзәл араулары јенидән гәјдәр... Анжел. Бәлкә дә... ләкин инди мәним өзүмдән башта даһа вәчиб гәјгәһларым вәр.

Савалан. Надрин олар? Билмәк олмаз?

Анжел јох мәһәһида башыны булайыр...

Савалан. Еһ... Анжел. Мән әлә кәлир ки, сөн јенә дә сәһнә едирсән.

Анжел (гәтһијәтлә). Јох! Мән даһа сәһнә етмәјәчәјәм. (Јахынылашыб оғун үзүндән өпәрәк.) Индисә кет, Савалан. (Саата бахыр.) Бу саат бура башға бир адам кәләчәк. Мәним оғунла мүйүм сәһбәтиәм вәр.

Савалан (мә'јус). Биз бир даһа көрүшмәјәчәјик?

Анжел. Нә үчүн көрүшүрүк... (Мәһрибан тәбәссүмлә.) Биз һәмшәһлик дост, сирдаш олачағым. (Руһла.) Ғәһимәтә салам де.

Савалан (чоғ җаришан). Анжел...

Анжел (јени мәһрибан тәбәссүмлә оғун элиндән тутур). Мәним әһәһим... Тезликлә һәр шәј кәһиб кәләчәкдир... Сән кәһч—кәзәл бир ғызла еләһәһчәксән... вә бир күн күчәдә тоҗа Анжелә раст кәлиб бир заман она аһиғ олдуғуна үрјиндә күләчәксән.

Савалан (үсәнлә). Һей вахт! Нечә олачағ ки, сән тоҗалачағсан, биз чаһан галачағым?

Анжел. «Биз!»? (Кулур.) Демәк, еләһәһчәксән! (Дәриндән иһфәс аларақ.) Сағ ол, мәним рәссамым! Мән сөниң јарадычылығың һәмшәһ үрәк дејүнтүсү илә иләјәчәјәм!

Савалан (мә'јус). Һәләлик, Анжел...

Анжел. Һәләлик, Савалан!... (Савалан чыхар. Анжел оғун ардыча үзүн бир нәзәр саларақ өз-өзүнә.) Мән өзүмдән, өз сәәдәтимдән иҗтиһа етирәм. Савалан! Ләкин мән буидан сонра оғлум үчүн јаша-јачағам! Мән оғун сөниң кими һәмшәһ мәрд бир өгдән олмасына ча-лышачағам. (Книпа бир гәтһијәтлә.) Ва мән буна мүйвәһфәғ олачағам! (Ғапы әһки. Анжел ачыр. Әһәләт кәлир.)

Әһәләт. Инди бурдан кәдән о, рәссам иди?

Анжел. Бәли, нечә мәрә?

Әһәләт. Һеч... елә-белә.

Анжел. Нијә сорушурсан ки, нә үчүн кәһмиши?

Әһәләт. Нә үчүн сорушмалыјам? Сөниң кими чаһан гадының еһнә нијә кәләрәр?

Анжел. Јахшы. Сән ушағы нә вахт өз фамилияң јаздырған?

Әһәләт. Бу, мүмкүн дејил, Анжел.

Анжел. Нә үчүн?

Әһәләт. Чүнки сән бунула мәним аһлә һәјатымы позачағсан. Әкәр Фәридо бу әһвалат билсә...

Анжел (Сәкит). Мән индијә гәдәр бу барәдә она бир сөз демә-мишәм. Һәтта о, мәним ушағым олдуғуна да билмир. Мән буидан сонра да сусаҗағам.

Әһәләт. Ушағы мәним фамилияң јаздырандан сонра кизләмәк олмас.

Анжел (сәбирлә). Мән бир даһа Фәридәниң көзүнә көрүмә-рәм!

Әһәләт. Мәсәлә јалпың көзүнә көрүмәкдә дејил.

Анжел (она дигәтлә бахарақ). Мән индијә гәдәр сәһнә әһмент тәләб еләмәдјим кими, буидан сонра да еләмәјәчәјәм!

Әһәләт (јалбырышла). Анжел! Тој о, сөниң фамилияңда гәлсән.

Анжел (сәбирлә). Кәләчәкдә о, мәнлән сорушмаз ки, атам ким-дир?

Әһәләт. Кәләчәк һәлә узағдыр... О барәдә сонра дүшүнәрик.

Анжел. Бас инди сорушанлар нә чаһаб верим?

Әһәләт. Бир сөз тапыб ләмәк олар...

Анжел. Бирчә сөниң адым олмасын, еләми?

Әһәләт. Анжел! Өзүн һәр шәји баша дүшүрсән... Аһлә... вәһһфә, ахы, һәмә мәним тәмиз бир адам кими таныјыр.

Анжел. Даһа јахшы. Көрәрәр ки, сән һәмшәһ бир адам кими өз вичданын борчуна јеринә јетирсән.

Әһәләт. Сән ушағы да кәтур, јенә дә гајят Москваја, мән һәр вј сәһә истәдјини гәдәр пул кәндәрарәм.

Анжел (истеһза илә). Сөниң маһшын өз аһләңә аңчағ чатыр. Мә-ня истәдјини гәдәр пул һарда кәндәрәчәксән?

Әһәләт. Оғун сәһә дәһли јохдур.

Анжел. Јох, дәһли вәр! Сән дејирсән ки, тәмиз адамсән... Биздә тәмиз адам аңчағ мааш чәдвәһинә гол чәкиб адығы пулла јашајыр.

Әһәләт. Мәним нечә адам олдуғуму билдирәр. Амма мән сөниң ушағының атасы олдуғуму билмирәм. Мән буна һәмшәһрам!

Анжел. Нә үчүн?

Әһәләт. Чүнки сән мәнлән башгалары да таныјырды...

Анжел. Ахы, сән билдирсән ки, биз таныш олаңда мән бакирә бир ғыз иди. Мәним оң сәккиз јашым һәлә тамам олмамышды.

Әһәләт. Мән һеч нә билмирәм вә сән дә мәнә һеч нә сүбүт еләјә билмәксән!

Анжел. Сән әсәбиләшдјини үчүн бу чүр данышырсан, јохсә елә бәлә дә дүшүнүрсән?

Әһәләт. Инди ки, сән јахшы сөзү ешитмирсән, мәним мөҗгејими нәзәр алмырсан, о заман мәним дә ихтијарым вәр истәдјим кими дү-шүнүм...

Анжел. Амма әһлиндә ушағын атасы олдуғуна иңкар еләмир-сән?..

Әһәләт. Лазым кәләрсә, иңкар еләјә биләрәм вә һәмә да мәнә һәмшәһ.

Анжел. Бурда сөниңлә мәнлән башға ајры адам јохдур. Хаһиш едирәм, бир суалыма дүкүн чаһаб верәһи.

Әһәләт. Бујур.

Анжел. Сән кәһчә дәфә Москвада көрдүн ки, о сәнә нә гәдәр охшајыр. Нечә гәһәһчә ушағдыр!..

Әһәләт. Сонра?

Анжел. Инди сән өзүңдә она гаршы аз да алсә аталығ дүјүсү һисс еләмирсән?

Әһәләт (тәрәддүслә). Јох!

Анжел. Һеч?

Әһәләт. Һей!

Анжел. Бу үч илдә о, бир дәфә дә олеун сөниң јалына дүшмә-јилб.

Әһәләт. Јох.

Анжел (аһма илә долу вазатын јанындакы шеш бычағы кәтура-рәк). Мән аид ичмишиди ки, әкәр сән ушағы өз фамилияң јаздыраға

разы олмасан, бу бычагы санчам дүз үрәјини башына, ләкин бу ети-
рафындан соңра сәниң әлүб-әлмәәјини нә мәңә ләзимдыр, нә дә оғлу-
ма. (Бычагы јерә туллајараг.) Кедә биләрсәң.

Ә д а л ә т. Балкә... бир көмөк-зад...

А н ж е л. Кедә биләрсәң!

Ә д а л ә т. Балкә... бир аз пул.

Анжел (гышгырм), Рәдд ол! (Әдаләт чыкыр. Бајырда машын
сәсләп, уағлашыр. Анжел сигарет јандырыб бир-ини гуллаб вурур.
Соңра о бири отага кечир. Соңно бир нечә сәнијә бош галар. Гапы әңк-
ки. Анжел сәһләдән кечөрөк гапыны ачыр. Фәрида дахил олу-р. О, көр-
кин әһвәл-руһијәдәдир. Анжел бајаткы әһвалатдан соңра өзүнү ала ал-
маға чалышараг.) Нә олу-р?

Фәрида. Неч нә...

Анжел. Јенә дә...

Фәрида. Мән сәнилә сәһбәтә көлмншәм, Анжел.

Анжел. Нә барәдә?

Фәрида. Өзүм барәдә.

Анжел (күлүмсәјрәк). Сәниң кими хошбөхт ханымың өзү барә-
дә сәһбәтә маратлыдыр.

Фәрида. Јох, Анжел. Мәним хошбөхтлнјимдә нә исә чатмыр.

Анжел (сигаретиндән дәрнн бир гуллаб алараг, чидди). Соңча ча-
тышмајан һәдир?

Фәрида. Билмирәм. (Гыса пауза.) Анжел, сән мәндән төчрүбә-
ләнәң. Чох јерләр кәзимсән... Чох адамлар көрмүсән... Оңа көрә дә мән
сәнилә мәсләһәтләшмәк истәјирәм.

Анжел. Мән сәни диләјирәм, Фәрида. (Гыса пауза.)

Фәрида (чотинликлә). Сән биләрсән ки, мән әрим чох севи-
рәм.

Анжел. Нисә едирәм

Фәрида. Аңчаг ондә бәзи хасијәтләр мејдана чыкыр ки, бу мән
нә јаман нараһат едир.

Анжел. Мәсәләң.

Фәрида. Мәсәләң, Савалаң мәним портретимн чөкмөк истәјирдн,
о, разы олмады.

Анжел. Сән дә күзәштә кетдн.

Фәрида. Балн... Соңра мәним Гәнимотн төбрик еләмәјә кетмә-
јим ону чох ачығландырды... О, мәнә онларда көрүшмәјн гәтн гадағат
етдн... Мән бүтүн јолдашыларымда, бүтүн мәнә таныш һәјатдан ајрыл-
мышам. Мән өзүмү гызыл гәфәсә салымыш гүш кими нисә едирәм.
Соңра әң пәси дә булдыр ки, о мәним ишә кирмәјимә разылығ вермир.
Дејир, сәниң ишләмәјю бизм етпнјачмыз јохдур.

Анжел (күлүмсәјр). Доғру дејир дә... һәр күч о гәдәр гнјмәтлн
һәднјләр көлән бир әнләниң...

Фәрида (һоратәлә). Ахн, нәјә көрә бизә о гәдәр гнјмәтлн һәднј-
ләр көлмәлднр? О һәднјләрә котиранләриң өзләри о гәдәр пуду
һардан алырлар?

Анжел (гәсдән). Оуну сәңә дәхлн јохдур. Сәниң борчуң јахшы
кәјимәк, јахшы јейб-нчмәк нә өз севиман әриңи разы салмағ, әјләң-
дирмәкдир.

Фәрида (һејратлә). Анжел!

Анжел. Нә вар! Сән ки, ону севирсән?

Фәрида. Нә оуну! Мәңәр севмәк бүтүн һәјатдан ајры дүшмәк,
көлә олмәк демәкдир?

Анжел (өзү-өзү илә данашыр кнјн). Бизм фаһиәмиз ондыр
ки, өз сәһимизн сонрадан бана дүшүрүк.

Фәрида (һәјачанла). Анжел, мән сәндән мәсләһәт, тәсәллн ал-
маға көлмншәм.

Анжел. Мәним перәчәјим мәсләһәт гөрхурәм сәниң үчүн ағыр
олсун, Фәрида.

Фәрида. Нә үчүн?

Анжел. Чүнки сәниң әриң чох маһир бир фырылатчыдыр.
Фәрида (гышгырм). Сән нә ихтијарла онуң һағгында белә сәз-
дәр данышырсан?

Анжел (ејни сојуттанлылыгыла). Әлбәттә, ихтијарым олмасајды да-
нышмадым.

Фәрида. Јаландыр! О, ямасулу адамдыр!

Анжел. Ш... ш... Сәхит! Сигарет истәјирсән?

Фәрида. Истәмирәм. (Анжел онуң голундан тутараг о бири ота-
га чәкир).

Анжел. Нисә сәси. Нечә оғландыр?

Фәрида. Нисә сәси (ачыгыла). Чох гәшәңкдир... Кимиң ушағы
дыр?

Анжел. Нисә сәси. Мәним.

Фәрида. Нисә сәси. Бәс нисә нидијә гәдәр дншмәнсән?

Анжел. Нисә сәси. Оуну сәбәбини соңра биләрсән... Көзләриңә,
алына, ағзына дигәтлә бах! (Гыса пауза.) Кимә охшайыр?

Фәрида. Нисә сәси (һәјачан, гөрхү чиддә). Јох... Ола бил-
мәзл.

Анжел. Нисә сәси (амиранә гышгырм). Кимә охшайыр?

Фәрида. Әлләри илә өзүнү тутмуш олдуру һалда дәнһәтлә сәһнәјә дахил
олур. Анжел дә ону тәғиб едир.

Фәрида. Ола билмәз... (Гыса пауза.) Анжел сигарет јандырыр.
Фәрида бирдән она сары дәнәрәк тамам тағәтдән дүшүш һалда.) Бәс,
сән нә үчүн буны мәндән кнзләдирдн, Анжел?

Анжел. Чүнки сән әриң севирдн... Сән көјүн једднчи гатындај-
дын. Әкәр о, бир аз бундан әввәл бурда, мәним гаршыма дә күнаһы-
ны етираф еләјиб ушағы фамилиян јаздырмаға разылығ версәјди, мән
јенә дә сәңә һеч нә демәздим. Јакин о, өз доғма оғлундан дә имтина
етди. Сән исә мәндән онуң һағгында мәсләһәт алмаға көлмәнсән.

Фәрида. Сәниң бирдән чанларағ мәнмәң аддымларда отагдан чыкыр. Ан-
жел сигарет чәкир. Соңра телефонла јахмылашыр әңк едир.

Анжел (телефона). Алло, ричә едирәм гоншулуғунуздан Савала-
н чәғарасыныз. (Гыса пауза.) Алло! Савалаң! Мән Фәрида. Нисә
сәһбәтә телефонуну билмирәм. Тез она занк елз, тој кетсн Фәридакнлә...
Һеч нә олмајыб... Фәрида бәрг әсабиләшиб. Соңра дејирәм. Јахшы олар
ки, сән дә кәдәсан, Кемнқәјим.

Дәстәји асараг өзү дә јүдүрүр. Ишығ бир ан сөнүб јенә дә јаныр. Фәрида
өз әһвәл дахил оларағ күндәлисләриң јандырыр. Көһнәр ханым, Әдаләт, соңра
исә Гәнимотлә Савалаң көләр. Әдаләт о бири отага нәчмән истәриң сәләт киши
илә гаршылашыб дајаныр. Фәрида чамаданыңа котүрүр. Көһнәр ханымла
ағар-ағыр келдир Гәнимотлә Савалаң дајаныб бахыр. Анжел вәчәчәла јүдүрүр
дахил олу-р. Фәридакнләрдн ардыча бахыр. Соңра тәбага кәләрн залн мұранчот
едир.

Анжел (зала). Сиз елз күман етмәјин ки, мән Әдаләтдән ил-
тиғам алмағ үчүн белә етдм... Јох! Мән бајат еддим ки, о, мәним үчүн
дә, оғлум үчүн дә бир һечдир. Ләкин мән Фәрида кими јахшы бир гы-
зың бу һечә турбан кетмәсинә дөзә билмәдм. (Соңра һәрдә Анжел. Нисә
сәсулу маһнысы алтында ағыр-ағыр енир...)